

Barn utsatta för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare

Linda Jonsson & Carl Göran Svedin
för ECPAT Sverige

ECPAT Sverige

ECPAT Sverige är en barnrättsorganisation som arbetar mot sexuell exploatering av barn.

Det gör vi på flera sätt. Vi sprider kunskap om brottsligheten och förebygger så att barn och unga inte utsätts. Vi arbetar med opinionsbildning och påverkansarbete mot makthavare och vi samarbetar med myndigheter, företag och andra organisationer. Vi driver även ECPAT Hotline dit allmänheten anonymt kan anmäla misstänkt sexuell exploatering av barn.

Författare

Carl Göran Svedin, professor emeritus, och Linda Jonsson, universitetslektor, forskare verksamma vid Barnafrid vid Linköpings Universitet. Barnafrid är ett nationellt kunskapscentrum med uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn.

ECPAT Sverige, november 2019

info@ecpat.se

www.ecpat.se

www.ecpathotline.se

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
1.1. Inledning	4
1.2. Uppdrag och syfte	4
1.3. Begrepp och definitioner	4
2. Metod och tillvägagångssätt	6
2.1. Litteraturstudien	6
2.2. Intervjustudien	7
3. Resultat från litteraturstudien	8
3.1 Förekomst	8
3.2 På vilket sätt och varför utsätter kvinnor barn för sexuella övergrepp?	10
3.3 Miljöer där barn och förövare kommer i kontakt med varandra	13
3.4. Föreställningar och attityder om kvinnliga förövare	16
3.5 Konsekvenser för barn efter övergrepp av en kvinnlig förövare	17
3.6 Att berätta om sexuella övergrepp när förövaren är en kvinna	21
3.7 Hur barn förstår övergreppen och överlever situationen	22
3.8 Professionell respons	23
3.9 Förövarnas bakgrund	24
3.10 Varför ser vi inte barn som utsätts för övergrepp av kvinnor?	29
4. Intervjuer med professionella	30
4.1. Introduktion	30
4.2. Resultat	30
5. Diskussion	36
6. Referenslista	39
Bilaga 1: Intervjuguide	47

1. Bakgrund

1.1. Inledning

Sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn har under senare år alltmer uppmärksammats i media, av politiker och andra beslutsfattare, av personer som möter barn i sin arbetsvardag och också av forskare. En anledning till att det uppmärksammats i högre utsträckning är att det är en av de mest allvarliga formerna av våld mot barn som kan få stora konsekvenser och påverkan på barns liv, både under deras uppväxt och i vuxenlivet. Trots större uppmärksamhet kring frågan är sexuella övergrepp fortfarande ett stort samhällsproblem i såväl Sverige som i övriga världen, och många barn utsätts.

Stoltenburgh och medarbetare (2011) gjorde en litteraturöversikt baserad på 217 olika publikationer och fann sammantaget att 18,0 % av flickorna och 7,6 % av pojkarna blivit utsatta för sexuella övergrepp under sin uppväxt. I en annan litteraturöversikt baserad på 26 nordiska studier (Kloppen et al., 2016) fann man att prevalensen varierade stort såväl när det gällde sexuella övergrepp mot pojkar (3–23 %) som mot flickor (6–30 %). I Sverige har det genomförts tre stora svenska befolkningsundersökningar: 2004, 2009 och 2014 med mellan 3 500–5 000 svenska ungdomar (som vid undersökningstillfället var ungefär 18 år gamla). Det konstateras i den senaste, från 2014 (Landberg et al, 2015), att ungefär var femte 18-åring under sin barndom blivit utsatt för någon form av sexuellt övergrepp (ungefär en av tio pojkar och en av tre flickor). I samtliga tre studier varierade erfarenheten av penetrerande övergrepp (orala, vaginala och anala) med mellan 6,6–9,8 %; 9,2–13,5 % bland flickorna och 3,0–5,5 % bland pojkarna (Svedin et al., 2015).

Det finns många myter, fördomar och förutfattade meningar kring sexuella övergrepp på barn. En sådan är den samhälleliga bilden av att det nästan uteslutande är flickor som utsätts av vuxna män. Även om mäns/pojkars våld mot kvinnor/flickor är ett stort samhällsproblem är det viktigt med forskning kring andra typer av förövare och brottsoffer. Mindre utrymme har ägnats åt exempelvis pojkar som blir utsatta för övergrepp, unga förövare eller barn som utsatts av en kvinna. Den sistnämnda gruppen, barn som utsätts av en kvinnlig förövare, är i fokus i denna studie.

I Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989), eller barnkonventionen som den också kallas, framgår tydligt av artikel 34 att varje barn ska skyddas från alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Detta innebär att alla barn alltid har lika rätt till skydd och förebyggande insatser. Utgångspunkten för denna rapport är barnets rättigheter och barnets perspektiv.

1.2. Uppdrag och syfte

ECPAT Sverige gav Barnafrid som är det nationella centret för kunskap om våld mot barn, genom forskarna Linda Jonsson och Carl Göran Svedin, i uppdrag att genomföra ett forskningsprojekt.

Syftet med forskningsprojektet var att på ett systematiskt sätt undersöka barns upplevelser och berättelser av att ha blivit utsatta för sexuella övergrepp och sexuell exploatering av en kvinnlig förövare. Särskilda fokus var i vilken utsträckning utsattheten kom till myndigheters kännedom och vilket stöd barnen fått tillgång till, samt eventuella skillnader i barns upplevelse utifrån förövarens kön.

Studien består av två delar:

Del 1: Litteraturstudie för att samla den forskning som finns om barn som är utsatta för sexuella övergrepp av en eller flera kvinnliga förövare.

Del 2: Intervjustudie för kunskapsinhämtning från yrkesverksamma som har erfarenheter av att arbeta med barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare.

1.3. Begrepp och definitioner

I rapporten har följande begrepp och definitioner använts:

Författarna i studien har utgått från FN:s barnrättskommittés definition av våld mot barn som innefattar alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller

försummelse, misshandel eller utnyttjande, vilket inkluderar sexuella övergrepp.

Sexuella övergrepp av barn är ett barns engagemang i sexuell aktivitet som han eller hon inte helt förstår, inte kan ge informerat samtycke till eller som barnet inte är moget för eller som på annat sätt bryter mot lagar eller sociala tabun i samhället. Barn kan utsättas för sexuella övergrepp av vuxna eller andra barn som - i kraft av sin ålder eller utvecklingsstadium - är i en position med ansvar, förtroende eller makt över offret (World Health Organisation, 2006).

Sexuell exploatering av barn är alla former av utnyttjande av barn för sexuella ändamål eftersom barn alltid har mindre makt i förhållande till vuxna (ECPAT Sverige, 2019). Detta utifrån FN:s definition att sexuell exploatering är när en persons sårbarhet, mindre makt eller förtroende utnyttjas eller försöks utnyttjas för sexuella ändamål vilket exempelvis kan inkludera handel med barn inklusive utnyttjande av barn vid köp av sexuella handlingar och det som i lagstiftning fortfarande ofta kallas barnpornografi (United Nations, 2017).

Barn är varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet (barnkonventionen artikel 1).

Kvinnliga förövare avser i den här studien kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn.

2. Metod och tillvägagångssätt

2.1. Litteraturstudien

Litteraturstudien syftade till att på ett systematiskt sätt undersöka vad som fanns publicerat i vetenskapliga artiklar gällande barn utsatta för sexuella övergrepp och sexuell exploatering av en kvinnlig förövare. Främsta fokus var på forskning utförd i de nordiska länderna men även studier från Australien, Europa, Kanada, Nya Zeeland och USA inkluderades. Fokus var barns erfarenheter av att berätta eller eventuellt inte kunna berätta om sin utsatthet, deras upplevelser av om och hur vuxenvärlden identifierar brottsligheten, stöd och interventioner för utsatta barn samt eventuella skillnader i barns upplevelser utifrån förövarens kön.

Totalt sett undersöktes:

- Förekomst
- Konsekvenser för barnen
- Om och hur barnens utsatthet kommer till myndigheters kännedom
- Bemötande och insatser för utsatta barn
- Eventuella skillnader för barnen utifrån förövarens kön
- Arenor där förövare kommer i kontakt med barn
- Kvinnliga förövares motiv och bakgrund

Sökningen av litteratur till litteraturstudien gjordes via Linköpings universitetsbibliotek med hjälp av Förste bibliotekarie Joakim Westerlund. Sökningen gjordes i PubMed, PsychINFO, SCOPUS, Medline, SwePub samt Web of science för publicerade vetenskapliga arbeten. Sökningen genomfördes i olika steg men med samma sökord för alla databaser, dock i lite olika ordning.

Sökorden var:

Block 1: "Sex abuse"

Block 2: "Children"

Block 3: ("Female Abusers" OR "Gender aspects on abusers")

Block 4: "Female Pedophiles"

(Block 1 AND Block 2 AND Block 3) OR Block 4

Sökningen gav sammanlagt 5 432 träffar. Abstrakten från resultaten av sökningen lästes igenom och dubletterna rensades bort av författarna. 2 998 unika träffar kvarstod.

Titlar och abstrakt granskades utifrån inklusionskriterierna av de två forskarna oberoende av varandra.

För att inkluderas i studien skulle:

- Studierna vara genomförda i Australien, Europa, Kanada, Nya Zeeland eller USA.
- Artiklarna vara skrivna på engelska eller ett av de nordiska språken svenska, norska eller danska.
- De vara publicerade mellan 1 januari 2000 och 23 maj 2019. I undantagsfall har undersökningar som genomförts tidigare tagits med; för att belysa viktiga områden eller för att de är svenska undersökningar som bedömdes ha särskild betydelse.

Forskarna hade god överensstämmelse (95,1 %) gällande bedömningen av abstrakten. Konsensusbedömningen medförde att 386 abstrakt av de 2 998 unika träffarna (12,9 %) gick vidare till mer noggrann läsning och granskning av artikeln i sin helhet.

Ytterligare 285 artiklar uteslöts senare då det vid genomläsningen visade sig att artikeln inte separat redovisade målgruppen kvinnliga förövare av sexuella övergrepp mot barn, handlade om kvinnliga förövare som själva är barn, övergrepp mellan jämnåriga eller att det var en metodartikel; till exempel om behandling av kvinnliga förövare. Även vinjettstudier uteslöts. Artiklar med studier från Asien, Afrika och Sydamerika uteslöts också utifrån uppdraget att fokusera på nordiska länder och länder med för Sverige liknande socioekonomi och kultur. Översiktsartiklar lästes igenom men refereras endast i undantagsfall, då fokus har varit på artiklar med originaldata. Vidare har de flesta bokkapitel uteslutits då de sällan innehållit originaldata eller varit svåra att få tag på. Äldre litteratur har inkluderats i de fall de antingen bidragit till teoribildning/modeller eller på annat sätt haft stor betydelse för området.

Sökningar gjordes utifrån samma metod som ovan i DIVA (en portal för ett 40-tal lärosäten och forskningsinstitutioner), Libris (för arbeten som inte är publicerade vetenskapliga artiklar som exempelvis uppsatser, bokkapitel och liknande) samt SwePub. De kompletterande sökningarna

gav sammanlagt 921 träffar. Efter att dubletter även här rensats bort återstod 625 referenser. Efter genomgång av titlar och abstrakt kvarstod endast 14 artiklar och efter genomläsning endast två artiklar som refereras i texten.

TABELL 1. SAMMANSTÄLLNING AV LITTERATURSÖKNINGEN FÖR PERIODEN 1/1 2000 – 23/5 2019

Databas	Antal träffar	Efter dubletter	Relevanta vid läsning av titel o abstrakt	Relevanta efter läsning av artikel
Scopus	1611			
PsycINFO	1313			
Web of Science	1265			
Medline	1031			
Pubmed 18–19	212			
Sammanlagt	5432	2998	386	95*
DIVA	341			
LIBRIS	284			
Swepub	296			
Sammanlagt	921	625	14	2*
SAMMANLAGT	6353			

* Markerade med * i referenslistan

2.2. Intervjustudien

För att komplettera bilden från litteraturstudien gjordes kvalitativa intervjuer med professionella som i sin yrkesroll träffat barn som utsatts för sexuella övergrepp. Syftet med intervjuerna var att undersöka erfarenheter av att träffa barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare.

Under våren 2019 kontaktades 16 verksamheter/ personer från socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri, övriga hälso- och sjukvården samt rättsväsendet. Verksamheterna valdes ut efter att författarna på olika sätt fått kunskap om att det fanns erfarenhet av att arbeta med barn som utsatts för sexuella övergrepp och sexuell exploatering inom verksamheten. De tillfrågades om att intervjuas om erfarenheter av att träffa barn som utsatts för sexualbrott av kvinnliga förövare. De flesta som kontaktades visade stort intresse för att medverka i forskningen men menade att de hade alldeles för lite kunskap i ämnet för att kunna bli intervjuade. Fem personer upplevde sig ha tillräcklig erfarenhet för att kunna medverka och tackade ja till att intervjuas.

Alla fem informanterna i intervjustudien har erfarenhet av att arbeta med barn, antingen inom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri eller annan terapeutisk verksamhet. Två män och tre kvinnor intervjuades. Samtliga har arbetat inom området i minst 15 år och har i sin yrkesroll träffat minst tio barn som konstaterats ha utsatts för sexuella övergrepp av en eller flera kvinnor. Två av informanterna har varit/var vid intervjutillfället i chefsposition. Alla informanterna arbetade vid tidpunkten för intervjun fortfarande på något vis med barn som utsatts för sexuella övergrepp.

Intervjuerna genomfördes mellan 1 maj 2019 och 10 augusti 2019. Intervjuguiden utformades tillsammans med ECPAT Sverige (se bilaga 1). Varje intervju planerades och genomfördes av Linda Jonsson. De bandades och transkriberades varefter svaren tematiserades efter likheter och skillnader i informanternas svar. Resultaten delades in i tre huvudteman: Bilden av den kvinnliga förövaren, Barnens berättelser om övergrepp och Professionellas responser.

3. Resultat från litteraturstudien

3.1 Förekomst

Det finns enbart ett fåtal studier runt om i världen som fokuserar på hur vanligt det är att barn utsätts för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare. En del studier är befolkningsbaserade, andra är registerbaserade eller så har studierna gjorts i en särskild miljö som exempelvis inom socialvård, hälso- och sjukvård, skolan eller genom frivilligorganisationers hjälplinjer. Resultaten varierar starkt mellan olika undersökningar och mellan olika länder. Den sammantagna analysen visar att det är omkring 1,5 % till 4,0 % av alla barn som under sin uppväxt utsätts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare (Denov, 2003a) Nedan presenteras några av de viktigaste studierna utifrån metodologiskt tillvägagångssätt.

3.1.1 BEFOLKNINGSBASERADE STUDIER

I Sverige finns det inga studier som särskilt har fokuserat på barn som utsätts för övergrepp av kvinnliga förövare. Edgardh och Ormstad (2000) gjorde en studie med 1 943 17-åriga svenska elever och fann att 44 % av pojkarna som hade utsatts för sexuella övergrepp hade varit utsatta av en kvinnlig förövare (ytterligare 6 % när övergrepp begångna av fler förövare räknas med). 1 % av de utsatta flickorna hade utsatts av en kvinnlig förövare, och de övergreppen hade uteslutande begåtts av kvinnan tillsammans med en man. I en annan svensk studie av Svedin och medarbetare (2015) undersöktes ungdomars erfarenheter av att få ersättning för sexuella tjänster. Studien inkluderade omkring 5 800 elever som gick tredje året i gymnasiet. Undersökningen visade att 0,9 % hade den erfarenheten. Bland de som hade fått ersättning för sexuella ändamål så uppgav 16,1 % av de manliga eleverna att de haft kontakten med en man och 64,5 % att det var en kvinna. 6,5 % hade fått ersättning för sexuella tjänster av både en man och en kvinna vid samma tillfälle. Bland de kvinnliga eleverna som hade fått ersättning för sexuella ändamål var köparen en man i samtliga fall, men i 11,1 % av fallen var mannen tillsammans med en kvinna.

Om man blickar utanför Sverige gjorde Cortini och medarbetare (2009) en studie där de jämförde undersökningar gällande sexualbrottsoffer i fem länder (Australien, Kanada, England, Nya Zeeland

och USA) och fann att prevalensen av kvinnliga förövare varierade från 3,1 % (Nya Zeeland) till 7,0 % (Australien). I studien *Canadian Incidence Study of Reported Child Abuse and Neglect* fann man att 10,7 % av barnen hade varit utsatta av en kvinnlig förövare (Peter, 2009). Resultaten i en kroatisk studie med 3 644 elever i åldrarna 11–16 år visade att 0–3,6 % av övergrepp mot flickor och 0–8,2 % av övergrepp mot pojkar (prevalensen varierade beroende på ålder på barnet och typ av övergrepp) utförts av en kvinnlig förövare (Ajducović, Sušac & Rajter, 2013). Vidare visade studien *Sexual Abuse and Violence in Ireland*, som inkluderade 3 120 respondenter, att ungefär 6 % av alla som utsatts för sexuella övergrepp som barn blivit utsatta av en kvinnlig förövare. Det motsvarade 1,5 % i hela populationen (Bourke et al., 2014). Studien visade också att de kvinnliga förövarna generellt sett var yngre, och oftare förgrep sig på pojkar och på äldre barn och tonåringar än de manliga förövarna. De kvinnliga förövarna var också mer sällan en främling eller en auktoritet för barnet.

Newcomb, Munoz och Carmona (2009) studerade ett urval av 223 unga i amerikanska high-schools. Kvinnliga offer uppgav att de utsatts av manliga förövare i 91,9 % av fallen och manliga offer uppgav kvinnliga förövare i 52,9 % av fallen. Slutligen visade siffrorna från den amerikanske intervjustudien (NatSCEV) med information om 4 549 barn i åldrarna en månad till 17 år att av dem som utsatts för sexuella övergrepp var 19,9 % utsatta av en kvinnlig förövare (Hamby, Finkelhor & Turner, 2013).

3.1.2. BARN SOM KONTAKTAR EN HJÄLPLINJE

I en studie från Storbritannien som gjordes av National Society for the Prevention of Cruelty to Children undersöktes frekvens av sexuella övergrepp hos de 12 268 barn som kontaktat deras stödlinje ChildLine. Av de som utsatts för sexuella övergrepp var 17 % utsatta av en kvinnlig förövare; 6 % av flickorna respektive 36 % av pojkarna (Mariathan, 2009).

3.1.3. ANMÄLDA ELLER DÖMDA KVINNIGA FÖRÖVARE

I en studie från USA baserat på data från år 2000 i National Incident-Based Reporting System (NIBRS)

fann man 1 162 ärenden gällande sexualbrott mot barn. En av tio förövare konstaterades vara en kvinna (McCloskey & Raphael, 2005). Siffrorna från analys av ett års registreringar (2009–2010) i det amerikanska registret National Child Abuse and Neglect Data System visade betydligt högre siffror. I analysen som omfattade 66 765 fall av sexualbrott mot barn hade 13 492 fall (20,9 %) en kvinna registrerad som förövare (McLeod, 2015).

Johnson och medarbetare (2006) undersökte 100 slumpvis utvalda manliga intagna i fängelser i Texas utifrån deras erfarenheter av sexuella övergrepp under barndomen. Av de hundra intagna rapporterade 59 % att de varit utsatta för sexuella övergrepp före puberteten. Av de sammanlagt 165 olika förövarna var 90 % kvinnor. I en sammanställning av Cortoni, Hanson och Coache (2009) från fem länder baserad på officiella dokument varierade andelen kvinnor som dömts för sexualbrott från 0,6 % (Nya Zeeland) till 8,7 % (USA). I genomsnitt i de fem länderna utgjorde kvinnor 4,6 % av de som dömdes för sexualbrott.

I en studie av 98 individer dömda för kommersiell sexuell exploatering av barn i USA var 6 av de dömda förövarna (6,1 %) en kvinna (Carpinteri, Bang, Klimley, Black & Van Haselt, (2018). Liknande siffror har rapporterats i andra studier (Bang et al, 2014; Blundell et al, 2002; Burke et al, 2001; Spidel et al, 2006; Webb et al, 2007; Wolak et al, 2011). Walker-Rodriguez & Hill (2011) samt Sarrica (2009) noterade i sina studier en ökad trend av kvinnliga förövare vad gäller människohandel med barn.

3.1.4. BARN INOM SOCIALTJÄNSTEN

Negriff och medarbetare (2013) studerade socialtjänstakter i Kalifornien, USA, för 303 barn (9–12 år gamla) i som hade blivit utsatta för någon form av misshandel. 60 barn hade upplevt sexuella övergrepp. Av dessa hade 21,7 % blivit utsatta av en kvinnlig förövare. Vidare studerade Baker, Curtis och Papa-Lentini (2006) ungdomar som varit utsatta för sexuella övergrepp och som var omhändertagna för samhällsvård i USA. De fann att pojkar oftare var utsatta av en kvinnlig förövare (21,7 % jämfört med 4,7 % av flickorna), oftare var utsatta av en förövare som agerade ensam, samt oftare blivit utsatta för övergrepp under en placering.

3.1.5 HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Ingen kvinnlig förövare återfanns i en ungersk studie med 426 barn under 18 år (400 flickor och 26 pojkar) som kom för undersökning efter misstänkta sexuella övergrepp till ett sjukhus i Ungern (Enyedy, Tsikouras & Csorba, 2018). I en amerikansk studie med 74 förskolebarn som kom för behandling av sexuella övergrepp vid ett behandlingscentrum i Baltimore hade däremot 18 % av barnen varit utsatta av en kvinnlig förövare (Fontanella, Harrington & Zuravin, 2001).

I en studie från England vid tre akutmottagningsenheter för sexuella övergrepp i London registrerade man under en femårsperiod 7 082 fall av sexuella övergrepp. Gällde 47 fall (0,66 %) en kvinnlig förövare och de flesta av dessa var övergrepp mot barn (Morgan & Long, 2018).

3.1.6. SKOLA

Den enda studie som återfanns i litteratursökningen som fokuserade på kvinnliga förövare i skolmiljö var en studie från Kanada. Här studerades 750 fall där lärare anmälts för sexualbrott mot elever i kanadensiska skolor under perioden 1997–2017. Kvinnor var anmälda i 13 % av fallen (Canadian Centre for Child Protection Inc., 2019).

3.1.7 FUNKTIONSNEDSATTA BARN

En brittisk studie med 43 barn och ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning som varit utsatta för sexuella övergrepp, eller som själva hade ett sexuellt förövarbeteende, visade att endast ett barn (2,3 %) varit utsatt av en kvinnlig förövare under uppväxten (Balogh et al, 2001).

3.1.8. JÄMFÖRELSE MELLAN OFFICIELL STATISTIK OCH SJÄLVRAPPORTERING

Denov (2003a) analyserade och jämförde 15 olika studier med kvinnliga förövare, baserade på antingen officiella data eller självrapportering. Författaren konstaterade att det förelåg en klar diskrepans mellan förekomsten i officiella data och självrapporterade data. Den självrapporterade informationen visade betydligt högre prevalenser än den officiella informationen. Författaren menar att skillnaden delvis kan återspegla olikheter i metod och hur insamlingen gått till, där den officiella informationen enbart återspeglar de som kommer i kontakt med straffrättsliga eller andra sociala system. Studierna fyller olika

funktioner men Campell (2011) menar att självrapporteringsstudier är extra viktiga då även icke rapporterad brottslighet, det som brukar kallas mörkertalet, kan undersökas.

3.2 På vilket sätt och varför utsätter kvinnor barn för sexuella övergrepp?

3.2.1 MOTIV FÖR ATT UTSÄTTA BARN FÖR SEXUELLA ÖVERGREPP

En fråga som intresserat många forskare är varför och på vilket sätt kvinnor utsätter barn för sexuella övergrepp. Att studera detta är viktigt, både utifrån möjligheten att förhindra att sexuella övergrepp sker och för att vi lättare ska kunna förstå barnens berättelser när de beskriver vad de varit med om. Det är också viktigt för att vi ska kunna göra riskbedömningar för kvinnliga förövare så att de inte utsätter fler barn. Denna kunskap behövs även för att kunna erbjuda stöd och behandling till kvinnor i riskzonen för att förebygga att de begår sexuella övergrepp på barn.

I forskningen framkommer att kvinnliga förövare ofta är väldigt lika manliga förövare vad gäller bakgrund och sätt de förgriper sig på barn. Ett exempel är en kanadensisk studie med 308 manliga och 37 kvinnliga förövare (Peter, 2009) där författaren inte fann några skillnader i typ av övergrepp utifrån förövarens kön (för mer information om skillnader mellan män och kvinnor se avsnitt 3.9.2). Gällande motiv för just kvinnor så finns ett antal studier. Harrati, Coulanges, Derivois & Vavassori (2018) analyserade 35 domar samt genomförde 13 kvalitativa intervjuer med kvinnliga förövare. Författarna fann fyra huvudanledningar för att begå övergreppen: en känsla av makt, sadism, att man är extremt arg och strävan efter självbekräftelse.

Att kvinnor kan ha ett sexuellt intresse av barn är inte så väl beskrivet, varken i forskning eller i kliniska rapporter. I en studie från Storbritannien undersökte Freel (2003) 92 kvinnliga och 91 manliga offentligtanställda som arbetade med barn. Resultaten visade att manliga medarbetare oftare hade ett sexuellt intresse av barn, 15 % jämfört med 4 % bland kvinnorna.

I en amerikansk onlinebaserad undersökning med 335 vuxna (262 kvinnor och 173 män) svarade 6 % av männen och 2 % av kvinnorna att det fanns en

viss sannolikhet att de skulle ha sex med barn om de var garanterade att de inte skulle åka fast eller bli straffade (Wurtele, Simons & Moreno, 2014).

Grattagliano och medarbetare (2012) analyserade journalerna till fem kvinnor som begått sexualbrott mot barn och satt i fängelse i Italien. Ingen av kvinnorna uppfattade sina handlingar som olämpliga, och/eller så förnekade eller minimerade de allvarligheten i de sexuellt kränkande handlingarna. Författarna menar att vissa kvinnliga förövare verkar förgripa sig på barn, åtminstone delvis, som svar på olika typer av stress i omgivningen (till exempel våld i hemmet). Enligt författarna skapar detta en form av omvända roller; där offret (kvinnan) blir en förövare för att känna sig mindre maktlös. En annan förklaring kan vara att den kvinnliga förövaren försöker handskas med olika känslor och ouppfyllda behov (till exempel känslor av ilska och ensamhet, behov av uppmärksamhet och tillgivenhet). Författarna menar att handlingarna då kan fungera som ett sätt att undkomma egna känslor av förlust och övergivenhet.

Andra har studerat vad som kallas brottsstödjande kognitioner, det vill säga hur förövare förklarar, rationaliserar eller förvränger sina handlingar för sig själva. I en översiktsartikel konstaterar Gannon och Alleyne (2013), baserat på 13 studier från olika länder om kvinnliga förövare (varav 8 studier handlade om vuxna kvinnor), att undermedvetna övertygelser som stödjer sexuella övergrepp var vanligt hos kvinnliga förövare, på precis samma sätt som hos manliga förövare. I två studier kunde man visa att de kvinnor som varit ensamma att genomföra övergrepp hade högre nivåer av brottsstödjande kognitioner, jämfört med de som gjorde övergreppen ihop med en man (Beckett et al, 2007; Ring, 2005). Likaså fann man hos både män och kvinnor en oförmåga att kunna känna empati med sitt offer (Beckett et al, 2007; Ring, 2005).

Burkey och ten Bensel (2015) gjorde en jämförande studie mellan kvinnliga ensamförövare av sexualbrott mot barn och de som begått de sexuella övergreppen ihop med någon annan med avseende på hur de rationaliserade sina gärningar. I bägge grupperna var ursäkter det vanligaste, där förövarna exempelvis sa att deras vilja eller omdöme var nedsatta på grund av exempelvis missbruk, eller att det var barnet som hade gjort sexuella närmanden. Det förekom också att övergreppen ursäktades med att det var inte så skadligt för barnen vare sig fysiskt eller psykiskt.

Flera kvalitativa studier har också undersökt fall där kvinnor känt sig tvingade att delta i sexuella övergrepp på barn. Tvånget kan ta sig uttryck som en form av grooming av kvinnan för att få henne att begå sexuella övergrepp genom att gradvis bryta ner hennes sexuella normer. Till en början är hon motvillig men går sedan med på att utföra de sexuella övergreppen (Gannon et al., 2008). Det kan också handla om rena hot och övergrepp som får kvinnor att begå sexuella övergrepp på barn (Matthews et al., 1991).

3.2.2. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Litteraturstudien visar att kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn är en heterogen grupp med olika bakgrund (se avsnitt 3.9) och förövarmönster. Närmandet av barnet för att begå övergreppen kan gå till på olika sätt, från att utan våld och tvång "förföra barnet" till att hota eller psykiskt trycka ner eller använda sig av fysiskt våld (Fisher & Pina, 2013). Flera forskare och kliniker har genom åren försökt att förklara, klassificera och finna mönster kring vad som är typiska tillvägagångssätt hos kvinnliga förövare. En av de första kategoriseringarna gjordes av Grayston och De Luca (1999) där författarna fokuserade på graden av aktivitet.

Passiv/indirekt – kvinnan är med när de sexuella övergreppen sker men ingriper inte eller stoppar övergreppen. Här ingår också de som exponerar barnen för oacceptabla sexuella beteenden såsom att till exempel titta på när vuxna har sex eller de som gör offer tillgängliga för andra förövare.

Aktiv/direkt – kvinnan är själv aktiv och begår sexuella övergrepp på barnet.

Kvinnor kan alltså agera tillsammans med ytterligare personer vid övergreppen. Oftast är det då tillsammans med en man (Carrington, 2016). Williams och Briere (2015) undersökte 43 018 sexuella övergreppsärenden som involverade kvinnor i den amerikanska databasen National Incident-Based Reporting System (NIBRS). Av dessa hade 62 % av kvinnorna agerat ensamma och 33 % hade en manlig medförövare. Detta att jämföra med de 773 118 ärenden som rörde män där enbart 2 % av ärendena involverade en kvinnlig medförövare. I många fall kan det vara svårt att veta om kvinnan varit tvingad eller inte av mannen. I en studie av Gannon och Rose (2008) fann man att 50 % av de kvinnliga förövarna utförde de sexuella

övergreppen tillsammans med en man. Resten genomförde övergreppen ensamma (27 %) eller i grupp ihop med två eller flera andra personer (23 %). Av de som genomförde övergreppen tillsammans med en man uppgav 23 % att de var tvingade och 27 % att de själva ville utföra övergreppen.

Gannon med kollegor (2008;2010;2012) har i flera studier och på olika sätt undersökt sätt kvinnliga förövare använder sig av när de förgriper sig på barn både med och utan en medförövare. De har tagit fram en modell som de kallar för The descriptive model of female sexual offending (DMFSO). Denna består av tre delar som rör bakgrundsfaktorer samt vad som händer före och efter brottet. Modellen har studerats från olika perspektiv. Författarna har själva använt den för att analysera 22 intervjuer med kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn och fann då tre tillvägagångssätt:

Explicit närmande - det vanligaste sättet (50 %), där förövarna inte gjorde något för att undvika att utföra det sexuella övergreppet utan tvärtom aktivt planerade genomförandet.

Direkt undvikande - Den näst vanligaste gruppen (28 %), som karaktäriserades av att förövaren hade intentionen att undvika att utföra övergreppet men gav efter för tvång från manliga förövare.

Implicit oorganiserade - Den mest ovanliga gruppen (22 %), som konstaterades ha en allvarlig brist på självreglering som karaktäriserades av plötsligt och impulsivt förövarbeteende mot offret. Till skillnad från gruppen som explicit närmade sig barnet, planerade de här kvinnorna inte övergreppen i förväg.

Wijkman Bijleveld och Hendriks (2011) har undersökt kvinnor som var åtalade för sexualbrott i Nederländerna mellan 1994–2005. Författarna fann tre huvudgrupper av förövare:

Engångsförövare - som utför ett sexualbrott och inga andra brott.

Generalistförövaren - som kombinerar att vara förövare av sexuella övergrepp med många andra, ofta våldsamma, brott.

Specialisten - som begår relativt många sexualbrott och några mindre allvarliga andra brott.

3.2.3. TYPOLOGIER

Det finns ett flertal olika typologier som tagits fram av forskare gällande kvinnliga förövare som begår sexuella övergrepp på barn (Almond et al., 2015; Beech et al., 2010; Gannon et al., 2010, Sandler & Freeman, 2007; Vandiver & Kercher, 2004; Wijkman et al., 2010). Typologierna har olika fokus och flera har blivit testade många gånger på olika material och av olika författare, vilket ofta lett till nya grupper eller justeringar. Oavsett hur kvinnliga förövare kategoriseras så är det viktigt att se dynamiken i varje enskilt fall och att se typologier som ett spektrum och inte som separata kategorier. De flesta förövare faller sannolikt också in i flera av de föreslagna kategorierna. Typologier ska därför användas med försiktighet (Grattagliano et al., 2012).

Nedan återges ändå några av de mest tongivande och mest refererade typologierna som tagits fram för att beskriva kvinnliga förövare av sexuella övergrepp av barn.

Mathews med kollegor (1989) tog fram en av de första typologierna med syftet att öka förståelsen för kvinnliga förövarbeteenden. De typer av kvinnliga förövare som författarna fann var följande:

Lärare/älskare - kvinnan tänker inte att det är en skadlig relation, förnekar att det som sker är olagligt och tänker att det handlar om kärlek.

Predisponerad – en kvinna med egen historia av sexuella övergrepp som gör att hon begår övergrepp, främst på barn i hennes närhet, som kan vara hennes egna. Det finns ingen man bakom övergreppen.

Tvingad av en man - kvinnan begår inte sexuella övergrepp utan en mans närvaro och deras offer är oftast ett eget barn.

Författarna såg också några mindre förekommande kategorier:

Experimenteraren och exploateraren - en kvinna som ofta är yngre och som utsätter yngre pojkar. Kan sannolikt vara någon som sitter barnvakt.

Psykiskt störda - uppvisar psykotiska karaktärstiska men behöver inte ha någon diagnos.

Modellen ovan har blivit utvecklad och ändrad av många forskare genom åren och idag används den mest som en utgångspunkt för arbetet med utvecklandet av nya typologier.

En annan typologi gällande förövarbeteende hos kvinnor som utsätter barn för sexuella övergrepp gjordes av Almond et al. (2017:18). De fann tre teman:

Involvering - det dominerande temat där kvinnan försökte att utveckla en pseudo-intim samtyckt relation med barnet genom att exempelvis köpa gåvor eller ge barnet alkohol, men också genom exempelvis utpressning.

Kontroll - det näst vanligaste temat där förövaren tog kontroll över barnet psykiskt och fysiskt.

Fientlighet – det minst vanligast förekommande temat, där hot och tvång användes.

Vandiver och Kercher (2004) tog fram en typologi gällande manliga förövare som senare testades och verifierades genom Sandler och Freemans (2009) arbete på kvinnliga förövare. Författarna fann stor överensstämmelse mellan kvinnliga och manliga förövare och identifierade sex distinkta kluster som karaktäriserades av olika förövarmönster.

En annan utgångspunkt för att hitta gemensamma nämnare mellan kvinnliga förövare bygger på Wards teorier om implicit teori (IT) (Ward, 2000). IT skapades utifrån vad man känner till om barns kognitiva utveckling och för att teoretisera hur manliga förövare kognitivt förklarar de brott de utför. De fem IT:s var: Vad som är skadligt, Barn som sexuella varelser, En farlig värld, Okontrollerbarhet och Rättighet. Keenan och Ward (1999) fann att manliga förövare av sexuella övergrepp på barn hade kombinationer av en del av de föreslagna IT:s, vilket innebar att de inte förekom en och en separat. Modellen testades vidare av bland andra Beech, Paret, Ward & Fisher (2009) på kvinnliga förövare. De fann att alla IT:s, förutom den som handlar om att det är en rättighet att förgripa sig på barn, återfanns hos de kvinnliga förövarna. Gannon och medarbetare (2012) undersökte samma IT:s utifrån 16 kvinnliga förövare som utsatt 25 offer mellan 3–16 år gamla för sexuella övergrepp och fann stor överensstämmelse. I den studien hade mer än hälften, 56,3 %, utsatt sina egna barn och i samtliga av dessa fall gjordes övergreppen tillsammans med deras manliga partners. De förövare som hade utsatt andra barn än sina egna hade oftast varit ensamma när de begick övergreppen. Nedan beskrivs de olika IT:s mer i detalj:

- *Vad som är skadligt* (uppfattningen att sexuella aktiviteter mellan vuxna och barn inte

nödvändigtvis är dåligt). Kvinnorna kunde ha uppfattningen att de inte skadade barnen på samma sätt som män. De menade att barnen inte heller kunde bli skadade om de bara förgrep sig på dem vid ett tillfälle. För de kvinnor som begick övergrepp tillsammans med män kunde kvinnorna ha uppfattningen att de räddade barnen från värre övergrepp som den manliga förövaren annars kunde ha utsatt barnet för.

- *Barn som sexuella varelser* (uppfattningen att barn är som vuxna, motiverade av lust vilket inkluderar sexuell lust.) I studien fann man inte ett lika tydligt mönster hos kvinnliga förövare som hos manliga gällande barn som sexuella varelser. Kvinnorna såg det mer som om det var specifika barn som hade sexuell lust och inte barn generellt. Författarna föreslog att kategorin skulle byta namn och kallas Offer som sexuella varelser istället för Barn som sexuella varelser.
- *En farlig värld* (uppfattningen att världen är farlig och oförutsägbart). För kvinnorna kunde det handla mer om en rädsla för män än för världen. Detta fann både Beech och medarbetare (2009) och Gannon och medarbetare (2012), som föreslog att kategorin för kvinnliga förövare skulle kallas Farliga män istället.
- *Okontrollerbart* (uppfattningen att handlingarna är externt kontrollerade och inte kan kontrolleras av en själv). Detta såg annorlunda ut för kvinnorna i studien av Beech och Gannon (2009) där kvinnornas förklaringar för oförmågan till kontroll i mindre utsträckning handlade just om att det var en nedärvd drift. Gannon och medarbetare (2012) fann specifikt att upplevelsen av okontrollerbart hade tre förklaringar: droganvändning, att inte kunna kontrollera offret eller att inte kunna ha kontroll på grund av en medförövare.
- *Rättighet* (uppfattningen att mannen är maktfullkomlig och därmed också måste få sina sexuella behov tillfredsställda). Motsvarande, att som vuxen kvinna känna att en har rätt att få sina sexuella behov tillfredsställda på barns bekostnad, fann varken Beech och medarbetare (2009) eller Gannon och Rose (2009) i sina studier med kvinnliga förövare. Gannon med medarbetare fann dock att kvinnorna kunde ha sådana uppfattningar om sin manliga medförövare.

3.3 Miljöer där barn och förövare kommer i kontakt med varandra

Förövare av båda könen finns där barn finns, både på och utanför nätet. Dock visar en del studier att kvinnor oftare än män tenderar att utsätta barn som är i deras direkta fysiska närhet (Tsopeles, Spyridoula & Athanasios, 2011) och att de vanligaste arenorna är skolan och hemmet. Nedan beskrivs några vanliga miljöer där barn och förövare kan mötas.

3.3.1. HEMMILJÖ

Vi fann inga svenska eller nordiska studier som tar upp kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn i hemmiljö. De internationella studierna fokuserade främst på mammor som utsatt sina egna barn. Den australienske familjeterapeuten Hailburn (2017) beskrev att hon träffat flera unga som utsatts för sexuella övergrepp av sin mamma när de var barn. Det mest typiska för gruppen var att det bland flickorna fanns tydliga känslor av skam och skuld samt en stark rädsla att inte bli trodda om de skulle berätta om övergreppen. Bland pojkarna var det mest typiska att de hade känt sig väldigt speciella och utvalda och att de inte hade sett sin relation med mamman som att de utsattes för sexuella övergrepp. Trots detta upplevde de sig väldigt negativt påverkade av övergreppen i vuxen ålder. Författaren konstaterar att sexuella övergrepp som begås av en mamma mot ett eget barn lämnar bestående sår som på djupet påverkar barnets självkänsla och relationer till andra. Även Peter (2008), i en studie från Kanada med kvinnor som utsatts för sexualbrott av sin mamma, konstaterar att de sexuella övergreppen gett bestående men. Författaren menar att ett problem med sexuella övergrepp som utförs av mammor är att den samhälleliga stereotypa synen på hur en mamma ska vara i kombination med bilden som finns kring våld, gör det svårare för de barn som utsätts att förstå vad de är med om (se också avsnittet 3.5 om konsekvenserna och 3.6 om att berätta om sexuella övergrepp).

3.3.2. SKOLA

Att offer och förövare lär känna varandra i en skolmiljö och att en del sexuella övergrepp till och med sker i skolan är väl beskrivet i forskning; såväl internationellt som i Sverige. Svenska studier visar att de flesta övergrepp sker mellan jämnåriga (Landberg et al., 2015) och då är skolmiljön en av arenorna där offer och förövare möts. Likaså kan barn utsättas för sexuella övergrepp av en vuxen i skolmiljö. I studien av Landberg och medarbetare (2015) hade 1 % av de 5 800 svarande 18-åriga eleverna blivit utsatta för sexuella övergrepp av en lärare, vilket var lika vanligt som att barn blivit utsatta för sexuella övergrepp av en förälder eller styvförälder. Hur många av dem som blivit utsatta just av en kvinnlig lärare framkom inte i studien.

I den aktuella litteraturgenomgången hittades inga svenska eller nordiska studier som undersökt hur vanligt det är att barn utsätts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare som är barnets lärare. Internationellt finns det några studier som sätter fokus på detta. I en kanadensisk studie, gjord av Canadian Centre for Child protection (2019), undersöktes hur vanligt det var att skolpersonal utsatte barn för sexuella övergrepp. Här studerades disciplinärenden gällande skolpersonal, medierapporteringar samt rättspraxis gällande ärenden med sexuella övergrepp på barn/elever mellan 1997–2017 i kanadensiska K-12-skolor (förskola till årskurs 12). Totalt fann man 750 ärenden som involverade 1 272 studenter. En majoritet av offren (75 %) var flickor och de flesta förövare (87 %) var män. Kvinnliga förövare stod för 13 % av de sexuella övergreppen och oftast hade de utsatt en pojke. I de fall det rörde sig om kontaktövergrepp var 84 % av offren pojkar och 16 % flickor. Vid icke-kontaktövergrepp var 75 % av offren pojkar och 25 % flickor. I en amerikansk studie av Ratliff och Watson (2014) gjordes en analys av officiella register med 431 lärare (319 manliga och 112 kvinnliga) som var anhängna och dömda för sexuellt ofredande mellan år 2007 and 2011. Syftet med studien var att undersöka skillnader mellan de manliga och kvinnliga förövarna. Författarna fann att det var vanligast att barn under 12 år utsattes för sexuella övergrepp och att de manliga förövarna oftare utsatte yngre kvinnliga elever medan de kvinnliga förövarna oftare begick sexuella övergrepp mot äldre manliga elever (13 år och äldre). Särskilda analyser gjordes kring avslöjandet av övergreppen. Bland de barn som utsatts av en manlig förövare var det oftast offret självt som avslöjade de sexuella

övergreppen medan övergrepp utförda av en kvinnlig förövare oftast avslöjades av andra elever eller offrets föräldrar. Författarna diskuterar i artikeln skolans ansvar för sexuella övergrepp som begås av anställda, ansvar för att förebygga sexuella övergrepp samt ansvar för att genomförda eller pågående sexuella övergrepp avslöjas. De menar att skolläring bör vara uppmärksam på situationer där lärare spenderar mycket tid med vissa enskilda elever. Utöver detta konstaterar de att skolans personal måste utbildas (Ratliff och Watson, 2014).

Knoll (2010) menar att sexuella övergrepp som begås av en kvinnlig lärare på en manlig elev beskrivs på annat sätt än om det är en manlig lärare som utsätter en kvinnlig elev. En kvinnlig lärare beskrivs som om hon menar väl och att det är en sexuell introduktion som inte skadar barnet, till skillnad från övergrepp som begås av män som är skadliga för barn. Finkelhor & Hashima, (2001) pekar på likheterna mellan barn som utsätts för sexuella övergrepp av skolpersonal och barn som utsätts för sexuella övergrepp av en förälder. De menar att båda fallen resulterar i en förlorad tillit till vuxna och myndighetspersoner, då de som utsatt barnet för övergreppen är en nära person de litar på. De menar att offer till förövare i skolmiljö (observera att de inte avser specifikt kvinnliga förövare) kan ha svårt att i framtiden ha nära relationer och att de kan lida av känslor som svek och skam. Det kan vara extra svårt för barnet just för att det är en lärare, en person som barnet ser upp till och har som förebild. Liknande resonemang har andra forskare (Budd & Briere, 2017; Knoll, 2010) som menar att sexuella övergrepp utförda av skolpersonal kan vara extra svåra att berätta om, inte minst eftersom övergreppen inte alltid ses som övergrepp utan att vi i vår kultur kan ha en tendens att se det som en kärleksrelation.

3.3.3. DÄR OMSORGPERSONER FINNS

Barn kan utsättas för sexuella övergrepp av omsorgspersoner som förskolepersonal och barnvakter. Oftast handlar det då om yngre barn. Då det gäller barn som utsätts för sexuella övergrepp av till exempel sin barnvakt eller någon annan omsorgsperson är det vanligast att förövaren är en kvinna, då det främst är kvinnor som anlitas som barnvakter eller arbetar med omsorg av barn på andra sätt. Moulden, Firestone och Wexler (2007) gjorde en studie i Kanada om kvinnlig barnomsorgspersonal som utsatt barn för sexuella övergrepp. Kvinnorna hade begått

sexuella övergrepp på mellan ett och fyra barn. I ett av de 14 fallen hade kvinnorna begått de sexuella övergreppen tillsammans med en manlig förövare. Förövarna kom i kontakt med barnen på olika sätt, men det var vanligt att de utnyttjade sin position som någon som man kan lita på. Alla brott beskrevs av kvinnorna som sexuellt motiverade. 15 % beskrev det också som en form av spänningssökande och 6 % att det också berodde på psykisk sjukdom. Offren var åtta pojkar och sex flickor mellan ett och 14 år med en medelålder på 5,1 år. De flesta barnen bodde med sina föräldrar (86 %) och de vanligaste sexuella övergreppen var smekningar och att förövarna tagit barnen på deras kön. De flesta av barnen (80 %) fick inga fysiska skador.

När det kommer till sexuella övergrepp som sker i svenska förskolemiljöer av kvinnliga förövare fann vi inga publicerade artiklar i ämnet.

3.3.4. FRITID

Det finns väldigt lite forskning om sexuella övergrepp som utförs av personer med förtroendeuppdrag som barnen träffar på sin fritid; som till exempel tränare, musiklärare och liknande, och i litteraturgenomgången fann vi inte en enda som fokuserade på kvinnliga förövare.

3.3.5. VIA INTERNET

Barn kan också komma i kontakt med en förövare via nätet, och sexuella övergrepp kan utföras över internet. Övergrepp som sker över nätet kan vara lika allvarliga för de barn som utsätts som för barn som utsätts för övergrepp utanför nätet och resultera i exempelvis traumasymtom (Jonsson et al., 2019). Hittills har det varit mest fokus på manliga förövare men det finns studier som beskriver att det även finns kvinnor som söker sexuella kontakter med barn på nätet (Elliot et al., 2011; Schultz et al., 2016) även om det i stort sett inte finns någon forskning alls vad gäller kvinnliga förövare, särskilt i Sverige och övriga Norden.

Dokumenterade sexuella övergrepp på barn (det som i lagstiftningen missvisande kallas barnpornografi) är idag i hög utsträckning internetbaserad brottslighet. Bickart och medarbetare (2019) fokuserar på kvinnor med sexuellt intresse av barn. De studerade 92 amerikanska domar där kvinnor var dömda för brott som involverade sexuellt övergreppsmaterial

på barn. De allra flesta, 98 personer, var dömda för innehav, produktion och distribution. Av de som var dömda för produktion hade 31 personer (32 %) initierat eller deltagit i produktionen utan fysisk kontakt med offret. I 39 av fallen (40 %) handlade det om fysisk kontakt med offret och de övriga 28 (29 %) dömdes enbart för innehav.

I en tysk studie av Schultz och medarbetare (2016) undersöktes vuxnas sexuella kontaktförsök med barn online, och det visade sig att det i 99 fall (28,7 %) var kvinnor som utförde kontaktförsöken. Även i en irländsk studie av Lambert och O'Halloran (2008:224) undersöktes kvinnor med sexuellt intresse av barn. De undersökte sajter på nätet som specifikt riktar sig till kvinnor med sexuellt intresse av flickor. Författarna analyserade en av dessa sajter, där kvinnorna beskrev sexuella preferenser, sina fantasier och erfarenheter av övergrepp på flickor. Forskarna kontaktade kvinnorna som bekräftade att de var kvinnor och hade ett sexuellt intresse av barn. Syftet var att undersöka hur kvinnorna på sajten uttrycker sitt sexuella intresse för barn. Författarna fann fem kategorier:

Sexuell motivation - som inkluderade ett uttryckt sexuellt intresse för barn, en önskan om att få kontakt med barn och att barns sexuella beteenden uppmuntrades.

Kognitiva förvrängningar - som innebar att de skrev om barn som förfört dem, att relationen mellan en vuxen och ett barn är en samtyckt relation, att sexuella handlingar med barn är naturligt, att det finns behov att vuxna utbildar barn i att ha sex, ett rättfärdigande av vuxnas beteenden, att barns sexualitet är förtryckt i samhället och att det är skillnad på kvinnliga och manliga pedofiler på så vis att kvinnliga pedofiler inte skadar och traumatiserar barn som manliga pedofiler gör.

Identifierade hinder - hur lätt det var att få tag på barn, hur de uppmuntrade barnen att vara hemlighetsfulla och liknande.

Personliga faktorer - ett missnöje med sig själva, egna tidiga sexualiserade upplevelser, svårigheter med sociala kontakter med vuxna.

Internets roll - en känsla av gemenskap, uppfyllde ett behov av acceptans, möjlighet att få information, förstärkte förvrängda kognitioner.

3.3.6. PLACERADE ELLER OMHÄNDERTAGNA BARN

Sexuella övergrepp mot barn med kvinnliga förövare kan också ske i miljöer där myndigheterna har ansvaret för placeringen, till exempel på institutioner, i familjehem eller mot barn som har frihetsberövats. Smith (2012) lyfter gruppen unga pojkar i häkten som en riskgrupp för att utsättas för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare.

3.4. Föreställningar och attityder om kvinnliga förövare

Redan 1993 beskriver Longdon flera myter om kvinnliga förövare av sexuella övergrepp (Longdon, 1993). Bland dessa nämndes följande:

1. Den allmänna uppfattningen är att kvinnor inte utför sexuella övergrepp. Om en kvinna begått något sexuellt mot ett barn har hon därför bara visat en mild, kärleksfull och möjligen missvisad "moderlig" kärlek.
2. Kvinnor som utsätter barn för sexuella övergrepp gör det endast tillsammans med en manlig partner.
3. Kvinnor utsätter bara tonårspojkar för sexuella övergrepp, inte flickor eller små barn.
4. Barn som säger sig vara offer för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare fantiserar helt enkelt, eller är i själva verket osäker på förövarens kön.
5. En kvinna som förför en tonårig pojke eller flicka begår inte sexuella övergrepp mot barn. Det är helt enkelt en sexuell relation mellan två jämbördiga personer som båda samtycker till sex, även om det är mellan en mamma och hennes barn.
6. De som utsatts för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare förväntas själva bli förövare.
7. Eftersom sexuella övergrepp av kvinnliga förövare är så sällsynta, så är det värre att bli utsatt av en kvinnlig förövare än av en man.

Det förekommer att massmedia skildrar pojkar som lyckliga när en vuxen kvinna har sex med dem (Alaggia & Millington, 2008; Chapleau et al, 2008). Detta beskrivs av Cromer och Goldsmith (2010) som en "sexual abuse myth" som förminska konsekvenserna av sexuella övergrepp.

Denov (2001) genomförde en studie baserad på 23 semistrukturerade intervjuer med poliser och psykiatriker. När det gällde poliser genomfördes även direkt observation och en analys av polisrapporter. Studien visade att poliser och psykiatriker hade svårt att se kvinnor som förövare av sexualbrott mot barn. Detta menar författaren kunde bero på att kvinnliga förövare utmanar bilden om hur en kvinna ska vara vilket innebar att yrkespersonerna - medvetet eller omedvetet - förändrade synen på kvinnan och hennes brott, genom att anpassa dem till mer kulturellt acceptabla uppfattningar om kvinnligt beteende, vilket i sin tur visade sig leda till förnekande. Denov (2004) menar också att det finns många myter om bristen på skador efter sexuella övergrepp begångna av kvinnor och att övergreppen därför inte tas på lika stort allvar.

I många av de forskningsartiklar som finns på området är kön på förövaren inte omnämnt då utgångspunkten tycks vara att kvinnor aldrig, eller så sällan att det inte är relevant, begår sexuella övergrepp på barn. Ett exempel är en kanadensisk undersökning där det sexuella intresset för barn jämförs mellan personer dömda för sexualbrott och personer dömda för andra brott. Några kvinnor var överhuvudtaget inte inkluderade i studien (Babchishin, Nunes & Kessous, 2014).

Bunting (2005) menar att yrkesverksamma som möter barn behöver utbildning specifikt kring kvinnor som begår sexuella övergrepp på barn och rekommenderar att personer som i sitt arbete pratar med barn som utsatts för sexuella övergrepp alltid bör fråga barnet om förövarens kön (se även avsnitt 3.4 och 3.10).

3.5 Konsekvenser för barn efter övergrepp av en kvinnlig förövare

Inledningsvis kan konstateras att det finns ytterst lite forskning gjord på barns erfarenheter och upplevelser av att utsättas för sexuella övergrepp och sexuell exploatering av kvinnliga förövare.

I artikeln *Ingen penis - ingen skade. När kvinnor begår övergrep* skriver författarna om de allvarliga konsekvenser som ett sexuellt övergrepp av en kvinna på ett barn kan föra med sig (Nystad Haugland, Nygaard, Solberg Vik och Lindström, 2011). Framförallt är det psykologiska skador efter sexuella övergrepp och sexuell exploatering som beskrivs i litteraturen, men det finns också barn som får fysiska skador. Även om kvinnliga förövare mer sällan än manliga tycks skada sina offer fysiskt så finns det de som gör det (se även avsnitt 3.7 På vilket sätt och varför utsätter kvinnor barn för sexuella övergrepp?). Budd & Briere (2017) fann att ju fler kvinnliga förövare som var med vid ett sexuellt övergrepp desto allvarligare skador fanns på brottsoffret. Studien visade även en mycket större risk för fysiska skador på barnet som blev utsatt för sexuella övergrepp i de fall där den kvinnliga förövaren var påverkad av alkohol eller droger. Yngre barn konstaterades också oftare bli fysiskt skadade än äldre barn.

Symtom som beskrivs hos barn efter de utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare stämmer överens med symtom som beskrivs efter sexuella övergrepp av en manlig förövare. Dessa kan vara exempelvis sömnsvårigheter, depressioner och utagerande beteende. I en norsk studie av Steine och kollegor (2016) med 508 personer som varit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen hade de som utsatts av en kvinnlig förövare mer insomningsproblem, ångest och posttraumatisk stress än de som utsatts av en manlig förövare. En studie från USA (Briere & Elliot, 2003) visade att vuxna som blivit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen upplevde traumasymtom på samtliga områden som omfattas av självrapporteringsformuläret Trauma Symptom Inventory (TSI). Det innebär olika sorters svårigheter som exempelvis ångestfylld spändhet, återupplevanden av det traumatiska, undvikanden, dissociation, sexuella svårigheter, självmordsbenägenhet, otrygg anknytning och skadad självkänsla. Studien visade också att det inte

fanns några skillnader i hur skadliga de sexuella övergreppen varit beroende på om förövaren var en man eller kvinna, vare sig för flickor eller pojkar.

Kelly och medarbetare (2002) gjorde en studie med 67 män som sökt psykiatrisk vård och som varit utsatta för sexuella övergrepp. Av dessa hade 17 personer utsatts för sexuella övergrepp av sin mamma. De männen uppvisade mer traumasymtom än männen som utsatts för sexuella övergrepp av andra förövare (män), även efter att forskarna kontrollerat för flera förövare och fysisk misshandel.

I en studie av Denov (2004) intervjuades 7 kvinnor och 7 män som vittnade om att övergreppen de utsatts för av en kvinnlig förövare varit mycket skadliga och svåra för dem att återhämta sig från. Endast en manlig informant beskrev att övergreppen inte på något sätt skadat honom.

Denov hänvisar i sitt arbete till Finkelhor & Browne (1986) fyrfaktormodell som visar på en mängd symtom som kan uppkomma efter sexuella övergrepp. I modellen kategoriseras symtomen i de övergripande kategorierna traumatiserad sexualisering, svek, stigmatisering och maktlöshet. Denov konstaterar att modellen också stämmer för personer som utsatts av en kvinnlig förövare och att de barn som utsatts ofta upplever svårigheter inom samtliga områden.

Traumatiserande sexualisering: Inkluderar exempelvis att inte vilja ha sex, att övervärdera betydelsen av sex, sexuell förvirring och sexuella identitetsproblem - för exempel se Denov (2004).

Svek: Att utsätta ett barn för sexuella övergrepp är ofta beskrivet i litteraturen som ett svek i en tillitsfull relation till en vuxen. Detta kan vara extra problematiskt då det kommer till kvinnliga förövare och då särskilt kanske mammor, som traditionellt står för omvårdnaden och därför ofta är barnets primära omsorgsperson. I Denovs studie (2004) beskrev offren känslor av raseri och en stark misstro till kvinnor.

Stigmatisering: Innebär att offren ofta kan känna sig annorlunda och skadade, känner skam och skuld och särskilt då det kommer till att berätta om övergreppen. Chesney-Lind och Pasko (2004) beskrev att de i en gruppbehandling för offer av sexuella övergrepp fick ha en separat grupp för offer utsatta av kvinnliga förövare då de kände sig

stigmatiserade i gruppen med offer till manliga förövare (se även kapitel 4, intervjuer med professionella).

Maktlöshet: När ett barn utsätts för sexuella övergrepp av en kvinna i ett samhälle som inte erkänner att sådana övergreppen förekommer, kan barnet uppleva en ökad känsla av maktlöshet. I dessa fall kan barnet uppleva att hens liv är helt i händerna på förövaren.

Män och pojkar som utsätts för övergrepp av kvinnor kan uppleva att den samhälleliga bilden är att de ska vara ”glada” över att få ha sex med en kvinna och att det därför inte är så lätt att berätta om övergreppet. De kanske inte heller kan identifiera händelsen som ett övergrepp eller från början själva upplever det som en positiv erfarenhet. Kelly med kollegor (2002) undersökte män som initialt hade en positiv upplevelse av övergreppserfarenheter (hälften var utsatta av en kvinnlig förövare). De fann att de män som först upplevde övergreppen som initialt positiva eller med blandade känslor i högre utsträckning hade psykosociala problem än de som upplevde övergreppen som enbart negativa.

I en kvalitativ explorativ studie av Deering och Mellor (2011) svarade nio män och fem kvinnor om konsekvenser de upplevde efter sexuella övergrepp som de utsatts för som barn av en kvinna. De fick svara på en enkät med frågor om olika aspekter på övergreppen samt om hur de uppfattade konsekvenserna av övergreppen. De flesta var utsatta för sexuella övergrepp av någon utanför familjen (lärare, granne, barnvakt, vän till familjen eller förskolepersonal) medan två personer var utsatta för sexuella övergrepp av sin mamma, två av sin syster och ytterligare två av en moster eller kusin. Barnens medelålder när övergreppen började var sju år. Det var några som utsatts vid ett enskilt tillfälle medan andra utsatts många gånger per år under flera års tid, övergreppen pågick i genomsnitt i 2,5 år. För alla utom en person hade övergreppen fått konsekvenser på en rad olika områden redan under barndomen och också i vuxen ålder. De negativa konsekvenserna deltagarna beskrev var i hög utsträckning samma negativa konsekvenser som beskrivs efter sexuella övergrepp som begåtts på barn av män. Några av deltagarna hade utsatts för övergrepp av flera personer men de var ombedda att specifikt nämna hur de upplevde att just de sexuella övergreppen utförda av en kvinna påverkat

dem. Resultaten delades in i korttidseffekter under barndomen och långtidseffekter i vuxen ålder:

KORTTIDSEFFEKTER (UNDER BARNDOMEN)

Emotionell påverkan som barn

De psykologiska konsekvenserna som barn var många för de flesta respondenter. Vanligast var depression, självmordstankar, extrem rädsla och ångest och en oförmåga att kunna uttrycka känslor.

Jag grät mycket, Jag tror att jag grät varje dag av någon anledning tills jag flyttade hemifrån. Jag kände att allt var orättvist. Jag hatade mig själv för att vara så svag som grät så ofta. (Kvinna #12)

En kvinna beskrev att hon var väldigt spänd, att hon aldrig grät trots att hon kände sig ledsen, att hon var rädd och att hon aldrig anförtrorde någon något. Hon beskrev också att hon inte ville bli berörd, vaknade på nätterna och skrek, och kunde gömma sig under sängen.

Det var också vanligt att de som barn var förvirrade över vad de var med om. Förövaren kunde också ge dem kärlek och uppmärksamhet och detta ledde till både positiva och negativa känslor kring de sexuella övergreppen.

Fysisk påverkan som barn

Respondenterna upplevde inte att de som barn blev påverkade fysiskt i särskilt hög utsträckning, förutom några som beskrev en ökad sexuell lust.

Påverkan på självkänslan som barn

Alla rapporterade att de sexuella övergreppen av de kvinnliga förövarna haft en negativ inverkan på deras självkänsla, att de som barn hade en väldigt låg självkänsla eller ingen alls utifrån vad de utsatts för.

Social påverkan som barn

En respondent beskrev att han inte påverkats av övergreppen nämnvärt. Andra beskrev att de blivit blyga, introverta och tillbakadragna, lidit av bristande självförtroende och självkänsla och känt sig väldigt isolerade.

Jag var blyg, misstänksam, kunde inte lita på någon, skam och rädsla. (Man #2)

Jag kände mig isolerad och ensam. Jag kände mig hjälplös och utan rättigheter, Jag kände mig och ful och att det var något fel på mig, Jag kände mig inte tillräckligt bra för att vara kompis med ett annat barn. (Kvinna #12)

Andra beskrev att de på grund av övergreppen själva började bete sig på olämpliga sätt och ägnade sig åt olika typer av utagerande beteenden, vilket isolerade dem från jämnåriga.

Jag var ett partydjur som ungdom...våldigt utåtriktad och omåttlig. Jag hade inte respekt för kvinnor och hade mer sex med dem än jag ville erkänna. (Man #5)

LÅNGTIDSEFFEKTER (SOM VUXNA)

Emotionell påverkan som vuxen

Alla respondenterna uppgav att de sexuella övergreppen fortfarande påverkar deras känslomässiga liv i vuxen ålder. De beskrev olika symptom som exempelvis depression och en oförmåga att uttrycka känslor.

Jag lider av depressioner, har övervägt självmord. Jag har varit våldsam mot en kvinna - mitt livs kärlek. (Man #8)

Fysisk påverkan som vuxen

Flera respondenter menade att den fysiska hälsan i vuxen ålder inte påverkats av de sexuella övergreppen, medan andra beskrev att de var missnöjda med sitt fysiska utseende. En av de kvinnliga respondenterna beskrev att övergreppen påverkat hennes förmåga att engagera sig i fysiska relationer med andra.

Jag tycker inte om när någon tar på mig. Jag kan inte hjälpa det. Automatiskt tar jag ut mina händer och blockerar kontakten. (Kvinna #11).

Påverkan på det nuvarande uppfattningen om sig själv

De flesta beskrev att de fortsatt hade en negativ bild av sig själva som ett resultat av övergreppen och flera respondenter beskrev olika nivåer av självförakt.

Min dysfunktionella historia leder till självförakt och ett autistiskt fångenskap från samhället och verkligheten. (Man #9)

Fyra beskrev dock att de för tillfället mätte ganska bra. De som beskrev att de i viss mån accepterat övergreppen hade fått individuell terapi som särskilt fokuserat på behandling av övergreppshändelserna. De andra deltagarna hade fortsatt en negativ självkänsla. Det fanns respondenter som rapporterade en kvarvarande känsla av ilska kring att de förlorat sin oskuld som ett resultat av sexuella övergrepp.

Jag känner mig smutsig, lurad, att jag förlorade oskulden för tidigt - blev för allvarligt för tidigt. En sexåring ska inte behöva oro sig om sexuella saker i någon form. (Man #1)

Social påverkan som vuxen

Alla respondenterna menade att övergreppen haft en negativ inverkan på deras sociala liv även som vuxna, exempelvis att de inte litade på andra personer (särskilt kvinnor), upplevde låg självkänsla, isolering och social förvirring.

Socialt är jag skräckslagen mot kvinnor som stöter på mig och jag har också svårigheter i relation till andra men på en vänskaplig nivå. (Man #5)

Påverkan på relationer med kvinnor som vuxen

En majoritet av respondenterna beskrev att de hade svårigheter med relationer till kvinnor som vuxna. De upplevde en oförmåga att lita på kvinnor som ett resultat av de sexuella övergreppen de utsattes för som barn.

Jag blir aldrig fast eller känslomässigt nära. Jag kan inte prata om bebisar, barn etc. Jag söker inte deras sällskap och blir uttröttad när jag måste spendera tid med den. Jag litar inte på dem. (Kvinna # 11).

Påverkan på sexualitet som vuxen

Alla beskrev att övergreppen påverkat deras sexualliv på olika sätt. Flera beskrev att de hade en överdriven sexuell aptit.

Jag tänker på sex hela dagarna - varje dag. 52 år gammal vill jag ha sex varje dag. (Man #8)

Flera respondenter beskrev att de inte kunde njuta av sex och ännu fler uppgav att de levde utan att ha sexuella relationer.

Ja, det ser ut som om det enda jag är bra på är sex och det är allt kvinnor har velat ha av mig hittills, så jag har inte haft en relation på nio år. Jag har inte haft sex på fem år, väljer total avhållsamhet om jag inte blir betald för det. (Man #5)

Även Denov (2004) har undersökt hur barn som blivit utsatta för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare blir påverkade på lång sikt. Författaren intervjuade sju män och sju kvinnor som varit utsatta för övergrepp av en kvinnlig förövare. De hade varit utsatta av sin mamma (sex personer), mamma och mormor (två personer), mamma och syster (en person), en person av en syster och en granne, tre personer av barnvakt och slutligen en person av en nunna. Alla respondenter beskrev att övergreppen hade påverkat dem in i vuxenlivet, förutom en man som inte upplevde att de sexuella övergreppen påverkat honom alls. De övriga beskrev att de sexuella övergreppen varit mycket skadliga och svåra att tillfriskna från.

Jag är konstant jagad av dem [de sexuella övergreppen]. Det är inte något som bara försvinner och jag vet inte hur jag ska lägga dem bakom mig. Det är vad jag försöker göra. Det är att konstant komma ihåg alla slag, tvättande och sugandet. [Det är] en del i mitt dagliga existerande. (Man #4)

Missbruk

De allra flesta beskrev att de hade haft eller var inne i ett missbruk av alkohol som ett resultat av de sexuella övergreppen. Två personer beskrev att de tidigare också missbrukat heroin och två andra att de missbrukat tabletter.

Självskadebeteenden

Flertalet respondenter beskrev att de ägnar sig åt självskadebeteenden som att skära sig, bränna sig, att bryta handen genom att slå på en vägg och det fanns också de som skadade sig sexuellt.

När jag pratar om de sexuella övergreppen av mamma... blir jag så generad. Jag mår så dåligt. Jag vill bli sexuellt upphetsad... Jag skadar mig sexuellt. När jag har sex med mig själv är jag väldigt grov och skadar mig. Jag brukade sticka upp saker i mig själv... Min mamma brukade sticka in saker i mig. Jag är säker på att det är relaterat till det. (Kvinna #5)

Självmod, depressioner och raseri

Nio respondenter beskrev att de hade fått depressioner av att blivit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen och samtliga beskrev att de kände raseri. Elva av respondenterna beskrev att de hade kämpat med självmordstankar genom hela livet och sex personer hade gjort suicidförsök.

Ansträngda Relationer med kvinnor

Alla 14 respondenterna beskrev att de inte litade på kvinnor som ett resultat av de sexuella övergreppen.

De sexuella övergreppen har påverkat relationer till kvinnor i hela mitt liv. Jag kunde inte lita på kvinnor. Jag litade på män även om män också [sexuellt] utnyttjade mig. Det som var så förrädiskt med min mamma och min mormor var att jag bara inte kunde känna mig bekväm med andra kvinnor. (Kvinna #3)

Flera beskrev att de var rädda för kvinnor, särskilt vad gällde sexualitet. Några beskrev hur de ville hämnas på okända kvinnor för att få tillbaka en känsla av makt och kontroll.

Jag skulle säga att i mina [sexuella] fantasier, utnyttjade jag kvinnor. I tio års tid, var en stor del av mina [sexuella] fantasier om makt och kontroll, och att dominera kvinnor... Det var det enda sättet jag kunde få orgasm. (Kvinna #2)

Problem med självuppfattning och självidentitet

De flesta kvinnorna kämpade med sin identitet och självuppfattning. Fem av de sju kvinnorna beskrev att de förnekade sin kvinnliga identitet som barn och var rädda för att växa upp till kvinnor. Fyra av dem rapporterade att de i vuxen ålder fortsatte att förneka sin kvinnliga identitet. Exempelvis var det en kvinna som beskrev att hon klädde och betedde sig på ett, om inte manligt, så könsneutralt sätt. För henne var kvinnor farliga och potentiella förövare, och hon kände att det var säkrast för henne och för andra om hon inte var en kvinna.

För männen i studien hade övergreppen inte lika stor betydelse för självidentiteten och självkänslan även om det var en fråga som oroade dem. Tre män beskrev att de utifrån att ha utsatts för sexuella övergrepp av en kvinna kände sig misslyckade som män. En del beskrev att det var problematiskt att de varit utsatta av en kvinna – ”det svagare könet”. Detta blev problematiskt för dem i förhållande

till deras maskulinitet. För att kompensera detta beskrev några respondenter att de valde att bli ”övermanliga” och exempelvis utöva väldigt farliga sporter och ägna sig åt kriminellt beteende och organiserad brottslighet.

Jag var stolt över att jag visste hur jag skulle utföra oralsex och kunde få dessa unga tjejer upphetsade när jag var ung och experimenterade. Jag var redan fullt sexuellt utvecklad som ett resultat av övergreppen, och jag kunde göra dem galna med detta. Det fanns en känsla av stolthet. (Man #1)

Påverkan på sexualitet som vuxen

Alla deltagare beskrev att de i vuxen ålder hade problem med sexuell intimitet.

Rädsla att utsätta barn för övergrepp

Alla utom två respondenter beskrev en rädsla för att de skulle utsätta barn för sexuella övergrepp. Oron gällde särskilt de som hade egna barn.

Jag är rädd att jag ska utsätta min dotter för övergrepp. Jag tror att detta började när hon började att utvecklas till kvinna. (Kvinna#4)

Rädslan att utsätta sina barn var så stor att flera deltagare beskrev att de spenderar mindre tid med sina barn eller undvek att vara ensamma med dem. Några av deltagarna var så oroade att de själva skulle kunna begå sexuella övergrepp på barn att de (en man och tre kvinnor) medvetet valde bort att bli föräldrar.

Begått sexuella övergrepp mot barn

Fyra deltagare (två kvinnor och två män) beskrev att de hade begått sexuella övergrepp på barn. En av männen som var dömd för flera sexuella övergrepp mot barn förklarade länken mellan de egna sexuella övergreppen och att senare utsätta andra så här:

Det eskalerade till att jag exponerade mig själv för unga flickor. Jag ville känna någon form av kontroll, någon sorts makt... Jag ville skada och chockera flickorna... Det fyllde ett begär att få dem att känna samma smärta som jag gjorde när jag blev sexuellt utnyttjad. (Man #5)

Denov (2004) fann precis som Stroebel och medarbetare (2018) att sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare kan påverka barnets sexualitet

som vuxen. I undersökningen studerades effekten av förövarens kön hos vuxna personer som utsatts för sexuella övergrepp när de var barn. Undersökningsgruppen bestod av 2 828 kvinnor och 1 556 män och författarna fann att de som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinna när de var barn oftare i vuxenålder hade en sexuell preferens mot kvinnor oberoende av deras eget kön. Likaså hade de som utsatts av män oftare en sexuell preferens mot män. Detta ligger också i linje med vad några av respondenterna uppgav i Deering & Mellors studie (2011).

Sammanfattningsvis visar den forskning som finns att barn kan ta lika mycket skada av att utsättas för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare. Barn uppvisar samma symtombild oavsett förövarens kön och precis som vid sexuella övergrepp begångna av en man varierar omfattningen av skadorna och symtombilden utifrån individ till individ och kan visa sig långt efter att de sexuella övergreppen ägt rum.

3.6 Att berätta om sexuella övergrepp när förövaren är en kvinna

Studier visar olika prevalenser när det gäller hur ofta barn berättar om sexuella övergrepp för någon. Svenska studier har visat att de flesta barn faktiskt berättar för någon (Priebe & Svedin, 2009; Landberg et al., 2015) och att det är vanligast att berätta för en jämnårig kompis. Få övergrepp kommer därför till vuxnas eller myndigheternas kännedom (Landberg et al., 2015). Internationella studier har också visat att det är i vuxen ålder som de allra flesta berättelserna kommer fram. Som ett exempel var medellängden 13 år från det att övergreppen upphörde till att fallet anmäldes till polis i en studie av Connolly och medarbetare (2015).

Att berätta om övergrepp kan vara kopplat till många olika personella, relationella och sociala konsekvenser (Collin-Vezina, De La Sablonniere-Griffin, Palmer, & Milne, 2015). I en översiktsstudie av McElvaney (2015) beskrivs de vanligaste skälen till att inte berätta om sexuella övergrepp. Författarna konstaterar att rädslan att inte bli trodd, i kombination med att en rädsla för konsekvenserna av att berätta, tystar ner barnen.

Författarna beskriver också mönster som att:

Äldre barn berättar oftare än yngre barn.

Flickor berättar oftare än pojkar.

Det är svårare att berätta om övergrepp av en familjemedlem än av någon utanför familjen.

Barn med stöttande föräldrar berättar oftare (rädsla för att ens förälder ska bli arg, ledsen eller besviken är däremot en faktor som kan göra att barn låter bli att berätta om vad de är utsatta för).

När det kommer till sexuella övergrepp som begåtts just av en kvinnlig förövare finns det väldigt få studier som fokuserar på hur övergreppen avslöjas. Forskningen visar dock en tendens mot att sexuella övergrepp som begåtts av en kvinnlig förövare kan vara svårare att berätta om än när förövaren är en man. I den norska studien LISA, (Longitudinal Investigation of Sexual Abuse) av Steine och medarbetare (2016) deltog 508 personer som varit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen och haft kontakt med centrum mot incest och sexuella övergrepp i Norge. De som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare var yngre vid första övergreppet, övergreppen varade en längre tid, de var äldre vid sista övergreppet och det tog också längre tid innan de berättade om dem för någon.

Forskning beskriver också hur barn har försökt att berätta om de sexuella övergrepp de utsatts för men inte blivit trodda, och att deras berättelser om övergreppen förminskats eller ignorerats (Denov, 2004; Hislop, 2001; Oliver, 2007).

Flickor kan låta bli att berätta om sexuella övergrepp utförda av kvinnliga förövare för att de är rädda för att bli ifrågasatta gällande sin sexuella läggning och pojkar kan låta bli utifrån en rädsla för hur andra ska se på deras maskulinitet (Hislop, 2001). För pojkarnas del kan det vara extra svårt att berätta om de sexuella övergreppen då det i samhället finns ett normaliserande och en glorifiering av sexuella aktiviteter mellan vuxna kvinnor och unga pojkar (Oliver, 2017). Andersen (2011) menar också att det i vårt samhälle inte finns någon plats för att vara ett manligt sexualbrottsoffer och på så sätt tystas utsatta män ner.

McElvaney beskriver i sin review (2015) gällande att berätta om sexuella övergrepp att det bästa sättet att få barn att berätta är att fråga barnen om hur de

mår och ge dem möjlighet att berätta mer när de är redo. Utmaningen är att välja rätt tid. Vänner kan vara de personer som bäst ställer frågan och därför måste unga få kunskap om hur man ska ställa frågor och vad man ska göra om någon berättar för en om att de utsatts för övergrepp, menar McElvaney.

3.7 Hur barn förstår övergreppen och överlever situationen

Det finns inga svenska eller nordiska forskningsstudier om hur barn begripliggör sexuella övergrepp de utsatts för.

I en studie av Curry & Utley (2018) beskrivs fem vuxna män som intervjuats om sina tidiga sexuella erfarenheter. De berättar hur de som barn "introducerades till sex" av kvinnor i deras omgivning. Männerna såg inte händelserna som övergrepp när de var barn och hade då olika känslor inför det som hände, från att det kändes konstigt till att det var något som de tyckte om. Flera beskrev att de även på andra sätt växte upp i sexuellt gränslösa miljöer, där det var vanligt att ha sex med många partners och att ålder och kön inte alltid spelade så stor roll. De upplevde att det var en del av att vara man att vilja ha mycket sex och pojkar förväntades uppskatta vuxna kvinnors sexuella intresse för dem.

I en annan studie av Peter (2006) intervjuades åtta kvinnor som varit utsatta för sexuella övergrepp av sin mamma under uppväxten. Syftet var att undersöka hur de överlevande kvinnorna såg på de sexuella övergrepp de utsatts för. Författaren utgick från tidigare litteratur som beskriver hur samhället ser på kvinnor som begår sexuella övergrepp på barn; som galna, elaka eller som offer. De intervjuade kvinnorna beskrev sina mammor just så. Trots att ingen av mammorna hade någon fastställd diagnos beskrev kvinnorna dem som galna och psykiskt sjuka. De såg på sina mammor som förövare med makt över sina barn, barn som inte kunde säga emot. Inte heller kunde de berätta om övergreppen, då de menade att samhällsbilden är att se mammor som kärleksfulla och omhändertagande. En kvinna beskrev det som att man som barn är för ung för att ta hand om sig själv, vilket gör att man måste lita på mamman för att man är beroende av henne.

3.8 Professionell respons

Otvivelaktigt påverkar de könsroller som existerar i samhället hur professionella responderar på kvinnliga förövare (se Denov, 2004), och även hur professionella responderar på barn som utsatts för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare. Presumtionen om att förövaren alltid är en man riskerar att göra offer till kvinnliga förövare osynliga. Peter (2009) jämförde män och kvinnor som förövare i fall om sexuella övergrepp på barn som utretts av socialtjänsten. Det var oftare professionella som gjorde anmälan till socialtjänsten om det var en manlig förövare, och istället var det vanligare att en icke-professionell (inklusive personer från frivilligorganisationer) gjort anmälan om det var en kvinnlig förövare. Författarna menar att det visar att frivilligorganisationer är särskilt bra på att uppmärksamma barn som är offer för kvinnliga förövare.

Det finns ett antal studier som fokuserar särskilt på hur fall där barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare bedöms inom rättsväsende, socialtjänst och psykiatri. Såväl personal inom polisen som psykiatrin visade sig i studien av Denov (2001) ha en outtalad, men väl etablerad, syn på att män alltid är förövare och kvinnor offer för sexualbrott. Samma författare visade också att poliser oftare reagerade med misstro gällande misstänkta brott som involverade kvinnor som förövare, förminskade allvarlighetsgraden och såg kvinnor som mindre farliga och skadliga och därför oftare bedömde fallet som ogrundat (Denov 2004). Liknande resultat fann Bunting (2005). De professionella inom socialtjänst och rättsväsende som hon intervjuade saknade acceptans för att kvinnor kan vara lika eller mer drivande vid sexuella övergrepp än män. De professionella uppfattades också generellt ha en brist på kunskap om att kvinnor kan utsätta barn för sexuella övergrepp. Författaren menar att professionella tycks förminska och inte ta sexuella övergrepp som kvinnor begår på allvar och kvinnor beskrivs ofta som oskyldiga och oförmögna att begå brott. I fall av kvinnliga förövare finns en uppfattning om att de inte skadar på samma sätt som sexuella övergrepp som begås av män (se även Denov, 2001; Kite & Tyson, 2004). Bunting (2005) ger också ett exempel på en kvinna som berättade för en läkare på en vårdcentral att hon utsatte sin dotter för sexuella övergrepp. Läkaren oroade sig då för kvinnans psykiska hälsa och remitterade henne till en psykiater som bedömde henne som psykotisk

och skrev ut medicin. Ingen frågade barnet om det som mamman givit uttryck för, och det blev inte anmält till polisen eller socialtjänsten. Först två år senare blev ärendet aktuellt igen då pappan till barnet misstänktes för att ha sexuellt utnyttjat dottern, varpå mamman igen berättade att det var hon som var förövaren.

I en amerikansk studie av Hartley, Mullings & Marquart (2013) undersöktes 467 polisanmälningar av olika typer av övergrepp och huruvida de gått vidare till åtal. Författarna fann att misstänkta sexuella övergrepp med en manlig förövare och ett kvinnligt brottsoffer oftare gick vidare till åtal. I en annan amerikansk studie av Hasset-Walker och Lateano (2014) undersöktes om det finns skillnader mellan hur kvinnliga respektive manliga förövare bedöms i relation till fängelsestraff. Analyserna visade att de kvinnliga förövarnas brott bedömdes som mindre allvarliga och att de mer sällan resulterade i fängelsestraff. Författarna menar att anledningarna till att brotten bedömdes som mindre allvarliga var att kvinnan hade det huvudsakliga ansvaret för barnets omvårdnad eller att de manliga offren ansågs ha tvingat kvinnorna till övergreppen och att straffet därmed blev mildare. En australiensisk studie av Deering & Mellor (2009) visade resultat i samma linje som studien av Hasset-Walker & Lateano (2014). I den ingick sju fall med kvinnor dömda för sexuella övergrepp mot barn samt sju liknande fall med manliga förövare. Alla förövare dömdes till fängelse men kvinnorna dömdes till kortare fängelsestraff och fick kortare perioder utan frigivning. Forskarna gör bedömningen att domstolen tog de kvinnliga förövarnas bakgrund och livssituation vid tillfället för brottet i större beaktning än männens och gav uttryck för mer sympati för dem. De bedömdes också som mer sannolika att kunna rehabilitera än de manliga förövarna.

I en studie om hur professionella ser på och förstår sexuella övergrepp som begås av en kvinna (Denov, 2001) intervjuades 23 professionella (13 poliser och tio psykiatriker). För de intervjuade var det centralt vilken kön förövaren hade. Det tycktes som om de - medvetet eller omedvetet - ändrade uppfattning om förövaren och de sexuella övergrepp som begåtts för att återanpassa dem till mer kulturellt accepterade föreställningar om kvinnligt beteende. Detta ledde till att de professionella förnekade problemen, konstaterade forskaren.

I en liknande studie av Christensen (2018) intervjuades 21 professionella (13 kvinnor och åtta män) som hade arbetat med fall där barn utsatts för sexuella övergrepp. De hade olika yrken – allt från poliser, socialarbetare, kuratorer, ansvariga handläggare, familjestöd och juridiskt stöd. Av de intervjuade hade 86 % haft direkt eller indirekt kontakt med fall som rörde kvinnliga förövare. Författarna fann att de som intervjuades hade kunskap om effekter för barnen. I analysen framkom fyra teman som de professionella uttryckte utifrån sina erfarenheter:

- Kvinnliga förövare är en heterogen grupp. De sexuella övergrepp de begår ser olika ut och de har olika drivkrafter till varför de begår brotten.
- Negativ påverkan på barn som utsatts för sexuella övergrepp som kvinnor begått. De professionella beskrev att barnen påverkades negativt och att påverkan kunde vara beständig och livslång.
- Kön på förövare påverkar inte hanteringen. Könet på förövaren påverkade inte hur de professionella såg på eller pratade om de sexuella övergreppen rapporterade de. Däremot upplevde de att andra professioner eller kollegor kunde förminska allvaret eller misstro att en kvinna kunde begå sexuella övergrepp.
- Behov av en mer öppen diskurs gällande kvinnliga förövare. De uppgav att det finns ett behov av att professionella lär sig mer i ämnet och också ett behov av att komma över stereotyper i samhället genom en mer öppen diskurs.

I diskussionen skriver författaren att det kan finnas behov av att få hjälp av media för att uppmärksamma fenomenet bättre. Förslaget är en bredare allmän primärpreventionskampanj med målsättningen dels att öka kunskaper och medvetenhet hos både allmänheten, de professionella som kan tänkas möta utsatta barn och möjliga förövare, dels att avskräcka förövare av alla kön att begå sexuella övergrepp mot barn genom att öka känslan av upptäcktsrisk.

Förutom hur kvinnliga förövare hanteras inom rättsväsendet finns det väldigt få studier om hur professionella arbetar eller bör arbeta med kvinnliga förövare av sexuella övergrepp mot barn, hur kvinnorna kan uppmuntras att söka stöd och hjälp i att inte agera på impulser att förgripa sig på barn, eventuella skillnader i riskbedömningar gentemot manliga förövare och eventuella behov av särskilda behandlingsinsatser (se Bunting 2007). Det saknas också forskning kring vilket stöd

och bemötande som bör erbjudas till barn som misstänks eller har konstaterats vara utsatta för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare. Coburn et al., (2019) lyfter behovet av anpassat stöd och behandling. De skriver bland annat att pojkar kan behöva specialiserat stöd för att komma över stigmat som är associerat med att vara ett offer för sexuella övergrepp.

3.9 Förövarnas bakgrund

3.9.1. SOCIODEMOGRAFISK BAKGRUND

Kvinnor som begår sexuella övergrepp på barn har ofta en lång erfarenhet av utsatthet, inklusive egna erfarenheter av sexuella övergrepp under barndomen (Jespersen, Lalumiere, & Seto, 2009; McLeod, 2015) liksom av våld och partnervåld som vuxna (Nathan & Ward, 2001). Christopher, Lutz-Zois & Reinhardt (2017) konstaterade i sin jämförelse av kvinnliga interner som begått sexualbrott och de som begått andra typer av brott, att sexuella övergrepp i barndomen är en viktig variabel - framför allt övergrepp som pågått under längre tid - när det gäller att predicera framtida sexualbrott. I en studie med kvinnor, 13 vuxna och 15 barn som begått sexualbrott mot barn, fann man att ungefär 60 % i bägge grupperna hade varit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen, 46 % respektive 40 % hade varit fysiskt misshandlade och 31 % respektive 53 % hade bevittnat våld (Tardif et al., 2005).

Strickland (2008) jämförde 60 kvinnor som var dömda till fängelsestraff för sexualbrott mot barn med 70 kvinnor som var dömda för andra brott i Georgia, USA. Man fann tydliga skillnader på så sätt att de kvinnliga sexualbrottsförövarna hade upplevt betydligt mer barndomstrauma i form av känslomässig och fysisk misshandel samt fysisk omsorgssvikt och sexuella övergrepp jämfört med gruppen som var dömda för andra brott. Man fann inga skillnader mellan grupperna då det gällde missbruk, personlighetsstörningar, känslomässiga behov eller kognitiva förvrängningar.

Levenson, Willis & Prescott (2015) studerade förekomsten av tidiga traumatiska upplevelser bland 47 kvinnliga sexualbrottsförövare i USA (alla utom en med brottsoffer under 18 år) genom att använda Adverse Childhood Experiences (ACE) scale. I jämförelse med befolkningen i övrigt så var det tre gånger så vanligt att de

kvinnliga förövarna hade varit utsatta för sexuella övergrepp, känslomässig omsorgssvikt samt haft en familjemedlem i fängelse under uppväxten. Hälften av de kvinnliga sexualbrottsförövarna i studien hade varit utsatta för sexuella övergrepp under barndomen. Högre ACE-poäng, det vill säga fler svåra händelser i barndomen, hade samband med att ha begått sexuella övergrepp mot yngre offer.

I en annan studie analyserade man skillnaderna mellan kvinnor som frivilligt begick sexuella övergrepp på barn tillsammans med någon annan och kvinnor som kände sig tvingade att göra detsamma (Comartin et al, 2018b). Man fann att bägge grupperna var lika belastade av traumatiska upplevelser under såväl barndomen som i vuxenlivet.

Gannon, Rose och Ward (2008) studerade 22 kvinnor i Storbritannien där majoriteten hade varit dömda för sexualbrott mot antingen vuxna eller barn. Det var vanligt med erfarenheter av sexuella övergrepp, familjevåld och mobbing bland kvinnorna under uppväxten. Endast fem kvinnor rapporterade att de inte haft några sådana erfarenheter. Det var också vanligt att kvinnorna upplevt någon form av familjevåld vid tiden innan de genomförde det första övergreppet (91 % rapporterade detta).

Lewis och Stanley (2000) studerade kvinnor som kom för rättspsykiatrisk utredning efter anklagelser om sexualbrott mot barn i USA. De 15 kvinnor som under perioden kom för utredning motsvarade 1,58 % av alla utredningar. Man fann att kvinnorna hade varit med om sexuella övergrepp och våld under sin uppväxt och också att de var utsatta för pågående våld. Låg begåvning var vanligt bland kvinnorna, liksom att de agerade ihop med en annan person. Alla offer kände sin förövare och de utsatta barnen var ungefär lika ofta pojkar som flickor.

I en studie från USA undersöktes 179 kvinnliga förövare registrerade inom ”child abuse registry” (CPS-registret; ett barnskyddsregister inom Child Protective Service, motsvarande socialtjänsten i Sverige) med 57 kvinnor som registrerats inom rättsväsendet under perioden 1994–2004 (Bader, et al., 2008). I CPS-registret var offren till 97,8 % inom familjen medan offer utanför familjen (63,3 %) var det vanligaste inom rättsväsendet. Det var också en skillnad när det kom till offrens kön. I CPS-registret var 63,7 % av offren flickor medan de rättsvårdande registren hade pojkar som offer i 62,1 % av fallen.

Författarna menar utifrån detta att man inte bara kan samla information från en källa. För att förstå helheten behövs information från olika källor och myndigheter.

3.9.2. ENSAM FÖRÖVARE ELLER IHOP MED NÅGON

Det finns få studier som fokuserar på att jämföra kvinnliga förövare som utför sexuella övergrepp mot barn på egen hand med de som har en medförövare. Dock finns det studier som visar att de som har haft medförövare oftare har fler offer (Vandiver, 2006; Wijkman et al., 2010), och oftare utsätter flickor (Budd et al., 2017; Vandiver, 2006; Wijkman et al., 2010). Gillespie och medarbetare (2015) fann att de kvinnor som förgrep sig på barn tillsammans med andra oftare hade omgivningsmässiga problem (som exempelvis relationsproblem, boende i ett utsatt område) medan de som förgrep sig ensamma oftare hade psykiatriska diagnoser och var mer psykologiskt känsliga.

Av 47 individer som alla hade varit utsatta av en kvinnlig förövare och kom för stöd och hjälp vid tre centra för sexualbrott i London (Morgan & Long, 2018) rapporterade 13 personer (27,7 %) att det rörde sig om en ensam kvinna, 13 (27,7 %) rapporterade två förövare (alltid en kvinna och en man) och 21 (46,7 %) tre eller fler förövare. Kvinnliga förövare deltog aktivt i det sexuella och fysiska våldet i många fall och de var ofta involverade på andra sätt; som att underlätta brottet, anskaffa offret och filma övergreppet. Offer för ensamförövare var mestadels barn som rapporterade ett övergrepp utfört av en lärare eller barnvårdare. De som blev utsatta av par var oftare lite äldre och rapporterade vanligtvis att det skedde i någon form av romantisk relation. I de fall där offren var utsatta av grupper av förövare var dessa oftare främlingar och övergreppen var ofta mycket våldsamma.

Williams och medarbetare (2019) jämförde 20 kvinnliga förövare som agerat ensamma med 20 som gjort det tillsammans med någon annan, samt med 40 ensamma manliga förövare. Gruppen ensamma kvinnliga förövare var de som hade mest personliga problem inklusive depression och sexuell otillfredsställelse. Jämfört med gruppen med ensamma manliga förövare hade gruppen kvinnor som begick övergrepp tillsammans med någon sämre förmåga till självreglering, som till exempel högre nivå av impulsivitet och

svårare att handskas med negativa känslor, och de skattade högre på skalor över att barn var en ideal sexpartner eller visade mer sadistiska/förnedrande inslag i övergreppen. Gruppen med manliga ensamförövare hade en bakgrund av att ha utsatts för mer kränkande behandling och hade i högre utsträckning övergreppsstödjande kognitioner. Andra forskare, som Vandiver (2006), fann att kvinnor som begår övergrepp ensamma eller tillsammans med någon annan inte är olika med avseende på ålder, etnicitet eller tid och plats övergreppet genomförs. De som förgrep sig på barn tillsammans med någon annan hade oftare än ensamma kvinnliga förövare mer än ett offer, utsatte barn av båda könen för övergrepp i högre utsträckning, var oftare släkt med offret samt var oftare också dömda för andra brott än sexualbrott. I en holländsk studie med 60 kvinnliga sexualbrottsförövare som kom för en psykiatrisk/psykologisk utvärdering fann Muskens med medarbetare (2011) att medeltalet psykiatriska diagnoser var större bland ensamförövare jämfört med de i gruppen som förgrep sig ihop med någon annan, vilket kan indikera att de mådde psykiskt sämre. Omvänt var medelantalet diagnostiserade personlighetsstörningar (vilket kan indikera större interpersonella svårigheter) större i gruppen förövare som genomförde övergreppen tillsammans med någon än bland ensamförövarna.

Gillespie och medarbetare (2015) jämförde 20 kvinnor som ensamma utfört sexuella övergrepp på barn med 20 kvinnor som gjort detsamma tillsammans med någon annan. Samtliga var remitterade från olika myndigheter till Lucy Faithfull Foundation, en engelsk välgörenhetsorganisation som bland annat arbetar med att hjälpa barn och familjer som varit utsatta för sexuella övergrepp. Man konstaterade att även om både ensam- och medförövare rapporterade liknande upplevelser under uppväxten och hade liknande psykologiska förutsättningar, så fanns det skillnader i den omgivande miljön samt de känslor och tankar som föregick övergreppet. De förövare som begått sexuella övergrepp på egen hand hade fler personliga sårbarhetsfaktorer inklusive psykisk ohälsa och missbruksproblem. De som begått övergrepp tillsammans med andra rapporterade att de i högre utsträckning hade sårbara omgivningsfaktorer, inklusive en nuvarande partner som var en känd sexualbrottsförövare och som umgicks med antisociala kamrater. De som begick övergrepp ensamma konstaterades ha mer stöd i sin omgivning att genomföra sina behandlingsplaner.

Även Comartin och medarbetare (2018b) jämförde 23 kvinnor som ensamma utsatte barn för sexualbrott med 28 kvinnor som gjorde detsamma tillsammans med någon annan. De kvinnor som hade förgripit sig på barn tillsammans med någon annan hade större erfarenhet av brott i anknytningen till sina föräldrar genom till exempel missbruk, förälder som dömdes till fängelsestraff eller skilsmässa. Personligt hot eller hot mot familjen var också vanligare i denna grupp. De begick dessutom oftare sexuella övergrepp på flickor än pojkar jämfört med de som ensamma utsatte barn för övergrepp.

Williams och Bieri (2015) jämförde i sin undersökning manliga och kvinnliga förövare ur den amerikanska databasen NIBRS över en 20-årsperiod (1991–2011) och fann att kvinnor var ensamförövare i 61,9 % av alla inrapporterade händelser med kvinnliga förövare (43 018 händelser) jämfört med 88,2 % av de manliga förövarna (681 641 händelser). Kvinnorna genomförde 32,5 % av de sexuella övergreppen tillsammans med en man och i 5,6 % av fallen tillsammans med en annan kvinna. Männerna genomförde övergreppen tillsammans med en kvinna i 1,8 % av fallen och tillsammans med en annan man i 10,0 % av fallen. I studien förgrep sig kvinnliga förövare i 55,0 % på pojkar/män medan manliga förövare förgrep sig på flickor/kvinnor i 88,0 % av fallen.

3.9.3. JÄMFÖRELSE MELLAN KVINNOR OCH MÄN

McCloskey & Raphael (2005) utgick från 2000 National Incident-Based Reporting System (NIBRS) i USA och fann att manliga förövare begick sexuella övergrepp på barn i åldrarna 0–11 i cirka 25 % av fallen och övervägande valde kvinnliga barnoffer. Kvinnliga förövare begick sexuella övergrepp på yngre barn (0–11 år) i cirka 40 % av fallen och valde lika ofta att förgripa sig på barn av båda könen. Manliga förövarna förgrep sig i 40 % av fallen på tonåringar (barn 12–17 år gamla) och tenderade återigen att välja kvinnliga offer. Kvinnliga förövare förgrep sig i ungefär samma utsträckning som män på tonåringar (cirka 45 %). När det gällde allvarigare brott med tvång (våldtäkt, sodomi, sexuellt övergrepp med ett föremål, eller beröringar med tvång) valde kvinnorna barn av bägge könen som offer lika ofta. Vid brott utan tvång tenderade kvinnor att välja främst manliga barnoffer.

I studien av McLeod (2015) undersöktes samtliga rapporterade anmälningar till socialtjänsten gällande sexuella övergrepp på barn under 2010 i USA. Det visade sig att det finns tydliga skillnader mellan manliga och kvinnliga förövare i förhållande till de barn de utsätter för övergrepp. Män förgriper sig oftare på flickor än på pojkar (80,5 % vs 19,3 %) medan kvinnor oftare än män väljer att utsätta pojkar (31,8 % pojkar och 68 % flickor). Den tydliga bilden är dock att flickor oftare är utsatta än pojkar, både av män och kvinnor. De kvinnliga förövarna tenderade att ha ett större åldersspann på sina offer (ungefär två år), inklusive yngre offer än manliga förövare. Studien fann också att kvinnliga förövare oftare var förälder till barnet som utsattes (77,8 %) jämfört med manliga (31,3 %), medan manliga förövare oftare var en släkting, partner till offrets förälder, vän/granne eller att de hade någon annan typ av relation till barnet. Studien visade också olika riskfaktorer hos barnen som kunde relateras till kön på förövaren. Exempelvis var barn som hade beteendeproblem eller en psykisk funktionsnedsättning betydligt oftare utsatta av manliga förövare. Men om barnet hade drogproblem eller en fysisk funktionsnedsättning var det vanligare med en kvinnlig förövare, liksom om barnet tidigare hade utsatts för sexuella övergrepp. Författaren menar att resultat som dessa kan hjälpa till att identifiera barn som är i större risk att utsättas för en specifik förövare.

I en studie av Burgess-Proctor, Comartin och Kubiak (2017) jämfördes 26 kvinnor med 25 män som satt dömda för sexualbrott mot barn yngre än 13 år. Kvinnliga förövare var oftare en förälder till barnet som blivit utsatt för de sexuella övergreppen (56 % respektive 36 %) medan männen oftare var en annan för barnet känd person (64 % respektive 24 %). De kvinnliga förövarna var oftare förövare tillsammans med någon annan (66,7 % respektive 8,7 %) och offret var oftare en pojke (45,5 % respektive 12,5 %) jämfört med de manliga förövarna. De kvinnliga förövarna hade mer erfarenhet av familjevåld som vuxna medan männen hade mer erfarenhet av annat våld. Männen hade dessutom mer erfarenhet av missbruk och högre poäng på en skala som mäter sexuellt avvikande beteende. I den kvalitativa delen av undersökningen fann man tydliga skillnader i hur kvinnor och män beskrev övergreppen. Kvinnorna var mindre benägna att ta på sig skulden för sina handlingar. De beskrev i lägre utsträckning sina sexuella handlingar gentemot barnet och istället oftare sin egen viktigmisering i form av våld eller sexuella övergrepp i barndomen.

Pflugradt och Allen (2015) undersökte psykologiska karaktäristika hos 29 kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn i USA och utgick ifrån en studie av Mann och medarbetare (2010) som var gjord på manliga förövare. Pflugradt & Allen (2015) fann att på fler än tio av de 17 psykologiska delskalorna svarade mer än hälften positivt (52–79 %). Detta inkluderade brottspositiva attityder, att vara på samma emotionella nivå som barn, att inte ha varit gifta, konfliktfyllda intima relationer, impulsivitet/övermod, instabilitet gällande anställning, dålig kognitiv problemlösning, beteendeproblem i barndomen, missnöje/fientlighet och externaliserad coping. Det som i studien av Mann och medarbetare (2010) inte var lika vanligt hos de kvinnliga förövarna som hos de manliga var det som kallades sexualiserat efterlevnadsbeteende (att inte följa regler vid övervakning), multipla parafilier, negativt socialt inflytande och sexualiserat våld. Däremot hade kvinnor med ett sexuellt intresse av barn som inte puberterat oftare multipla parafilier, de följde inte regler vid övervakning, levde med negativ social påverkan och hade en sämre kognitiv problemlösningsförmåga. Resultaten antydde med andra ord att kvinnliga förövare med intresse av icke puberterade barn delade fler likheter med manliga förövare än de kvinnliga förövare som hade ett sexuellt intresse av puberterade barn.

Peter (2009) använde data från Canadian Incidence Study of Reported Child Abuse and Neglect och analyserade 308 manliga och 37 (10,7 %) kvinnliga förövare med avseende på skillnader i bakgrund och sexuell aktivitet. Kvinnor hade generellt begått sexuella övergrepp på fler barn, var oftare förälder till det utsatta barnet (23,5 % respektive 12,2 %) och begick oftare sexuella övergrepp tillsammans med någon annan jämfört med manliga förövare. Kvinnorna förgrep sig oftare på yngre barn, kom oftare från en familj med en lägre inkomst och anmälningarna om övergrepp kom oftare från icke professionella.

Freeman och Sandler (2008) jämförde återfallsmönster och riskfaktorer mellan 390 kvinnliga och 390 matchade manliga sexualbrottsförövare i New York (>80 % hade förgripit sig på någon under 18 år). Man fann att manliga förövare i större utsträckning återföll i sexualbrott (5,4 % respektive 1,5 %) och annan brottslighet (29,0 % respektive 21,3 %) jämfört med kvinnliga förövare. Kvinnor förgrep sig oftare på pojkar och yngre barn medan männen oftare

hade en tidigare historia av brottslighet inklusive sexualbrott. Det konstaterades vara små skillnader mellan könen då det gällde riskfaktorer.

Comartin och medarbetare (2018a) jämförde 9 235 manliga och kvinnliga förövare som blivit dömda till fängelse i West Virginia, USA. Majoriteten var dömda för sexualbrott mot barn under 16 år. Kvinnor utgjorde 1,1 % av samtliga dömda. I analysen av materialet fann man att kvinnliga förövare mer sällan var dömda för tidigare icke sexuella brott jämfört med manliga förövare. I en fördjupningsstudie av materialet svarade 60 kvinnliga och 69 manliga förövare på en enkät. De kvinnliga förövarna hade i större utsträckning begått övergrepp på offer yngre än 16 år (78,2 % respektive 52,5 %), hade oftare begått övergrepp på ett eget barn eller barn man hade ansvar för (38,3 % respektive 14,5 %) och utfört de sexuella övergreppen tillsammans med någon annan (54,9 % respektive 16,4 %). De kvinnliga förövarna hade mer erfarenhet av att ha blivit utsatta för våld i vuxen ålder och hade mindre ofta än manliga förövare utsatt andra för våld. Det var ingen skillnad mellan grupperna då det gällde egen utsatthet under uppväxten.

En amerikansk studie av 12 kvinnliga misstänkta förövare och deras manliga kontroller som kom för psykiatrisk utvärdering på domstolens uppdrag visade att det som i huvudsak skilde sig var att kvinnliga förövare hade offer av bägge könen jämfört med de manliga som enbart hade förgripit sig på flickor (West, Friedman & Kim, 2011).

Weinsheimer och medarbetare (2017) gick igenom en kanadensisk databas med 4 237 fall av sexuella övergrepp mot barn som prövats i domstol mellan 1986 och 2012. De fann 70 fall (1,7 %) med kvinnliga misstänkta förövare. De kvinnliga förövarna hade oftare en familjeanknytning eller var förälder till offret jämfört med männen, de hade också oftare pojkar som offer. Offren till de kvinnliga förövarna var signifikant yngre och de sexuella övergreppen hade pågått under en kortare tid jämfört med fallen med manliga förövare. Även om de sexuella övergreppen var lika allvarliga så kunde forskarna konstatera att de kvinnliga förövarna fick kortare straff än de manliga.

McLeod och Craft (2015) analyserade data för 66 765 fall från det amerikanska National Child Abuse and Neglect Data System (NCADS) för att studera samhällets stöd för förövare som begått sexuella

övergrepp på barn. Det visade sig att kvinnliga förövare fick mer stöd från samhället beträffande sin psykiska hälsa, missbruk, ekonomi samt mer familjeorienterat stöd.

3.9.4. ÅTERFALL BLAND KVINNIGA FÖRÖVARE AV SEXUALBROTT MOT BARN

Det finns få studier som fokuserat på återfallsrisken hos kvinnliga förövare av sexuella övergrepp mot barn. Bader, Welsh & Scalora (2010) följde upp 57 kvinnliga förövare i Nebraska, USA som var villkorligt frigivna eller frigivna under en tioårsperiod (1994–2004). Uppföljningstiden var i genomsnitt 4,9 år och under den tiden hade tio personer (17,5 %) återigen blivit arresterade, åtalade eller dömda för sexualbrott (criminal recidivism). Ytterligare 6 personer (11 %) hade haft kontakt med socialtjänsten eller polisen utifrån misstänkta sexualbrott mot barn (reported recidivism). Sammanlagt bedömdes 16 av de uppföljda kvinnorna ha återfallit (28,1 %). Om man bara tittade på ”criminal recidivism” så var det en högre återfallsfrekvens än för män i motsvarande brottslighet (som uppskattas till 13 %-14 %) (Hanson & Morton-Bourgone, 2004) och betydligt högre än i andra studier av kvinnliga förövare (Cortoni & Hanson, 2005; Freeman & Sandler, 2008).

3.9.5. BETYDELSEN AV ATT BLI UTSATT FÖR ÖVERGREPP I BARNDOMEN VAD GÄLLER ATT SENARE SJÄLV BEGÅ ÖVERGREPP ELLER HA ETT RISKFYLLT SEXUALLIV

Salter och medarbetare (2003) följde 224 män som varit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen i en longitudinell studie från Storbritannien. De fann att de flesta som blir utsatta för sexuella övergrepp som barn inte själva blir förövare men att 26 personer (11,6 %) av de som följdes i studien senare begick ett sexuellt övergrepp, brottsoffren var nästan uteslutande barn. En faktor som ökade risken tre gånger att själv bli förövare var att ha blivit utsatt för övergrepp av en kvinnlig förövare.

I en studie av 1 400 män i åldrarna 18–24 år i 2002 års National Survey of Family Growth i USA visade det sig att 6,1 % hade blivit tvingade av en kvinna att ha samlag innan 22 års ålder (59,5 % av dem också före 18 års ålder) medan 1,4 % beskrev att en man tvingat dem till anala eller orala samlag (Smith & Ford, 2010). Kvinnorna använde flera olika sätt att få sin vilja igenom såsom verbala påtryckningar

(56 %), alkohol eller droger (47 %) samt våld (31 %). Männerna som utsatts för sexuella övergrepp hade en ökad sannolikhet för en eller flera sexuella riskindikatorer om de blivit utsatta som barn. Riskindikatorer var till exempel om man under senaste året haft sex med fler än fem kvinnliga partners, eller med någon som var missbrukare eller Hiv-smittad, haft sex med en eller fler manliga partners, sålt sex eller själv hade haft en sexuellt överförbar sjukdom. Sannolikheten att ha någon av dessa riskindikatorer var nära sju gånger större om man hade varit utsatt av en man och drygt tre gånger större om man varit utsatt av en kvinna.

3.10 Varför ser vi inte barn som utsätts för övergrepp av kvinnor?

Att det från samhällets sida är svårt att se kvinnor som förövare är väl underbyggt i forskning ända sedan 1980-talet (se till exempel Broussard, Wagner & Kazelskis, 1991, Finkelhor, 1984). De teoretiska förklaringarna till detta kan vara flera; men i flera studier har frågan satts i perspektiv utifrån det sexuella skriptet (se Gagnon & Simon, 1973; Simon & Gagnon, 1986) om hur vår sexualitet formas av samhälleliga föreställningar. Utifrån detta perspektiv är bilden att kvinnor är passiva och oskyldiga, vilket kan försvåra att identifiera och anmäla kvinnliga förövare. Synen på kvinnan som inkapabel att kunna begå sexuella övergrepp påverkar sannolikt om ett misstänkt ärende med en kvinnlig förövare hanteras som ett sexuellt övergrepp eller inte, och därmed hur barnet bemöts. Mellor & Deering (2010) menar att det finns tre huvudanledningar dokumenterade i forskning runt om i världen till varför sexuella övergrepp där förövaren är en kvinna inte uppmärksammas i lika hög utsträckning. En av dessa är det ovan nämnda traditionella sexuella skriptet, som säger hur vi ska vara som individer utifrån kön, gör att vi förminskar tron om att kvinnor kan vara förövare av sexuella övergrepp mot barn. Detta även när individen konfronteras med bevis som visar att det är en kvinna som är förövaren (se också Denov, 2003). En av de andra huvudanledningarna är att kvinnor oftast begår sexuella övergrepp på barn som de är vårdnadshavare till eller på annat sätt tar hand om, vilket gör att det är svårare för andra att uppmärksamma det.

4. Intervjuer med professionella

4.1. Introduktion

Litteraturstudien visade på det ringa kunskapsläget utifrån svenska studier om kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn och barnens upplevelser av övergreppen. I stort sett är det enbart i två svenska studier kvinnliga förövare nämns överhuvudtaget (Edgars et al., 2000; Svedin et al., 2015). Utöver detta nämns kvinnliga förövare i rapporten av ECPAT Sverige om sexuell exploatering på nätet (ECPAT, 2018). Hur barn drabbas, hur de mår efteråt och responsen efter att de försöker berätta för någon om sin utsatthet är bara några av de områden som inte alls finns beskrivna.

Som ett led i att undersöka erfarenheter av att i sin profession träffa barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare intervjuades fem professionella (tre psykologer och två socionomer) som alla i olika kontexter träffat barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare. För mer detaljer kring metod se avsnitt 2.2.

Syftet med intervjuerna var att undersöka erfarenheter av att träffa barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare.

De fem intervjuade personerna var:

Informant #1 - Manlig psykolog och psykoterapeut som arbetat i över 30 år med barn och sexuell utsatthet både inom barn- och ungdomspsykiatri samt inom frivilligorganisationer.

Informant #2 - Kvinnlig psykolog och psykoterapeut som arbetat i över 25 år med barn och sexuell utsatthet inom barn- och ungdomspsykiatri samt inom frivilligorganisationer.

Informant #3 - Manlig psykolog som under 13 år arbetat som psykolog och enhetschef vid en specialenhet mot sexuella övergrepp mot barn.

Informant #4 - Kvinnlig socionom och psykoterapeut som arbetat inom såväl offentlig som privat vård med både barn utsatta för sexuella övergrepp och unga förövare.

Informant #5 - Kvinnlig socionom som arbetat som enhetschef inom socialtjänsten, socialsekreterare och med samtalsstöd inom olika verksamheter, och som disputerat och ägnar sig åt forskning i ämnet.

4.2. Resultat

4.2.1. BILDEN AV DEN KVINNLIGA FÖRÖVAREN

Historiskt perspektiv på förövare av sexuella övergrepp - där kvinnor inte nämns

Två av informanterna, de som arbetat längst med barn utsatta för sexuella övergrepp, beskrev kvinnliga förövare ur ett historiskt perspektiv och att det var först på 1980-talet som vi i Sverige började prata om sexuella övergrepp. Då handlade det mest om flickor som utsattes för sexuella övergrepp av män som oftast var inom familjen, till exempel styvpappor eller pappor. Parallellt, i slutet av 1970-talet, fanns det starka krafter som menade att sex var något man skulle prata om i hemmet, och i vissa fall att sex inom familjen kunde vara okej. Bland annat nämndes en kvinnlig sexualupplysare i Sverige som förespråkade att aktivt utföra sexualundervisning i hemmet. En av informanterna hade vid ett tillfälle varit på en förskola där sexualupplysaren berättat att hon visat sin son hur en kvinna såg ut i underlivet genom själv lägga sig avklädd på köksbordet.

Jag tänkte, stackars kille. Hoppas han inte tittade. Då var det på något sätt okej men idag skulle vi ha sett det som ett klart gränsöverskridande beteende, ja kanske till och med ett övergrepp. (Informant #1)

Liknande bild ger en av de andra informanterna som också daterade starten för att arbeta med sexuella övergrepp till 1980-talet. Att kvinnor kunde vara förövare var det ingen som hade hört talas om då. Båda informanterna beskrev hur de när de arbetade med barn som utsatts för sexualbrott efter ett tag började uppmärksamma att barn också kunde vara utsatta för övergrepp av en kvinna.

I slutet av 80-talet var det inte tal om att kvinnor kunde utsätta barn för övergrepp. Jag var ju den som hade mest intresse av de här frågorna... jag var uppmärksam och läste och det fanns ju i stort sett ingenting. Det var obefintligt, antalet förövare som var kvinnor. Det fanns inga anmälningar. (Informant #5)

I slutet av 1990-talet vidgades bilden något och det började beskrivas att även pojkar kunde utsättas för övergrepp. Senare att nätet hade mycket med övergrepp att göra, när barn började dokumenteras

i övergreppsmaterial online. Men tiden för att diskutera kvinnliga förövare har aldrig riktigt tagit fart menar informanterna, även om alla idag vet att de finns.

En av informanterna beskrev hennes första fall med en pojke som utsatts för sexuella övergrepp av sin mamma.

Jag kunde nästan inte köra hem. Jag var så berörd. Jag kände, hittar jag på det här eller är det sant? Jag kunde hårbärgera mig bra men... jag hade en kollega som jag kunde prata med när vi hade svåra ärenden. Det kändes osannolikt. Hon lyssnade... (Informant #5)

Lika manliga förövare

Alla informanter menar att skillnaden inte är så stor mellan manliga och kvinnliga förövare. De har samma motiv och tillvägagångssätt.

Många av dem jag har mött skulle jag kunna byta ut förövarens kön mot en kvinna utan att det skulle spela så himla stor roll. Historien skulle bli samma och man skulle säkert kunna hitta paralleller med andra barn. (Informant #2)

Det är ju en oändlig serie av variationer hur övergreppen sett ut. (Informant #1)

Nedan sammanfattas dock de mönster som informanterna beskrev kring kvinnorna som utsatte barnen för sexuella övergrepp.

Psykiskt sjuk – kvinnor som hade svåra problem med sina vardagliga liv, både praktiskt och med sin psykiska hälsa. De kunde vara missbrukare och levde i gränslösa miljöer på många sätt, även sexuellt. Ofta hade de egen övergreppsbakgrund.

Undervisaren - kvinnor som menade att de introducerade barn i positiv sexualitet genom de sexuella övergreppen. Det kunde vara lärare, släktingar eller vänner till familjen.

Omsorgspersonen - kvinnor som tog hand om sina barn genom att till exempel frenetiskt tvätta barnens könsorgan eller massera dem.

Medförövaren - kvinnor som utförde de sexuella övergreppen tillsammans med en man. Mannen kunde säga vad som skulle göras och kvinnan gjorde det, eller så var kvinnan bara passivt med i rummet men avbröt inte aktiviteten.

Sadisten - kvinnor som utsatte barn för våldsamma och smärtsamma sexuella övergrepp. Dessa hade inte alltid sexuellt syfte för förövaren utan kunde vara en del i ett maktspel eller för att straffa barnen, till exempel genom att sticka upp starka kryddor i barnens underliv eller fysiskt skada deras underliv genom att bränna dem eller stoppa upp föremål i vagina och anus.

4.2.2. BARNENS BERÄTTELSE OM ÖVERGREPPEN

Levde i utsatta miljöer

De flesta barn som beskrevs av informanterna kom från familjer där det var problem av olika slag. Inte sällan var barnen försummade, och föräldrarna hade missbruksproblem eller liknande. En del barn som hade utsatts av sin mamma beskrevs uppleva de sexuella övergreppen som en form av omsorg och närhet, vilket gjorde att de stod ut.

De barnen levde i en galen värld. (Informant #1)

En informant beskrev en pojke som tog föräldraansvaret i sin familj då hans föräldrar hade psykiska sjukdomar och missbruksproblem. Pojken tog hand om sina syskon och skötte hushållet. Ibland förgrep sig mamman på honom sexuellt. Han tyckte det var äckligt och försökte hitta strategier för att undvika situationerna men det var svårt för det var ju hans hem. Där fanns hans syskon också och han ville inte att de skulle veta vad som föregick.

Förvirrande situation

En av informanterna beskrev att kvinnor kan ägna sig åt mer gränsöverskridande aktiviteter än män utan att någon utifrån ser det som konstigt. Detta kan göra barnen förvirrade. Barnen kanske inte förstår om det är ett övergrepp eller inte.

Ja, men tänk dig att du har din första sexuella erfarenhet med en kusin, mammas väninna eller så. De tycker det är coolt säger de. Men när du frågar mer så problematiserar de. Då är det inte så kul. (Informant #4)

Barnen kan vara förvirrande också utifrån att de inte riktigt visste vad som hänt, kanske för att de var väldigt unga när övergreppen inträffade. Detta gäller främst yngre barn som lever i utsatta miljöer.

De kanske inte alltid vet vad som är normalt och inte. När man lever i en familj där livet går ut på att överleva är det sällan man lär sig de sociala koderna - hur man ska bete sig mot varandra. Detta gör att det är svårare för dem att vara i en grupp med andra jämnåriga. Har de då fått igång en markant sexuell lust så kanske de förgriper sig på någon som är i närheten [...]. En del pratar om att barnen återupprepar gamla övergrepp, men jag tror det istället handlar om sociala relationer och en sexuell lust som måste ut! (Informant #4)

Påverkan på livet i stort och smått

Samtliga informanter beskriver hur övergreppen påverkar barnen.

Absolut har de varit illa, men jag kan inte säga om de varit mer illa av att förövaren varit kvinna. Jag tycker det är svårt att säga. För det är ju likadant där - man kan fara väldigt illa av mindre allvarliga övergrepp medan en del inte mår dåligt fast de utsatts för väldigt allvarliga övergrepp. Skillnaderna måste undersökas på gruppnivå, det kan vi inte se som enskilda terapeuter. (Informant #2)

Informanterna beskrev att barnens symtom var samma som när barn blivit utsatta för sexuella övergrepp av män, som exempelvis depression, nedstämdhet och sömnsvårigheter. De beskrev också en stark sexuell upptagenhet och ett behov hos barnen av att få prata om vad de varit med om.

Det var så mycket smärta, så mycket sorg. Svårt att relatera till en vuxen kvinna. Svårt med att han kunde få erektion - han hatade det. Han var arg på sitt kön, att hans kropp reagerade så. Han ville hålla på sig och vara oskuld. I samtalen pratade vi om att han fortfarande var oskuld - en fin man och bekräftade honom i det. (Informant #5)

Flera informanter berättade om pojkar som var upptagna med att de inte upplevde sig som oskulder för att de varit utsatta för övergrepp. En flicka hade ett eget sexuell tändningsmönster mot vuxna kvinnor vilket upplevdes väldigt besvärande för henne.

Barnen de träffat kunde också ha svårt att relatera till vuxna kvinnor. De såg dessa som några det inte gick att lita på.

Ens identitet som man eller kvinna kunde också påverkas av övergreppen. Några pojkar beskrevs ha svårt med relationer, särskilt sexuella där de

gärna ville träffa en kvinnlig partner men där övergreppen gjort dem impotenta. Det fanns också pojkar som såg kvinnor som några man hade sex med men inte kunde tänka sig ha en relation med. Flickorna som utsatts kunde vara frågande till sin kvinnliga identitet; hur de skulle vara som kvinnor och vilka de själva skulle bli när de blev vuxna.

De här pojkarna... som är en begränsad grupp. De var ju väldigt illa där. De var ju kvaddade och de hade vuxit upp i en sjuk miljö. Det berodde inte på övergreppen bara. De svårigheter barn får med att relatera till vuxna efter en sådan här uppväxt. Det är svårt att sortera ut vad som är vad. (Informant #1)

Pojkarna som utsatts kunde också berätta att det var de som varit drivande i relationerna med kvinnorna. Att det var de som initierat kontakterna, att de sexuellt debuterat, erövrade och liknande och att de därför inte såg sig som offer eller att de var utnyttjade på något sätt.

Han beskrev det först som om han var förförd och sedan att det var nog så att han varit ganska illa av det. Det var som ett sätt att lyftas upp som vuxen istället för att vara ett barn som om han blev äldre än vad han var. (Informant #2)

Dubbelheten beskrevs av flera informanter, där barnen å ena sidan kände sig utvalda och kunde bli sexuellt upphetsade men samtidigt också kände sig lurade och äcklade.

De vill inte se sig själva som offer så de ändrar på historien lite grann. De pratar om sexuell debut och sånt. Jag tycker det är tydligare hos pojkarna än hos flickorna, men det kanske handlar mer om könet på offret än på förövaren.... (Informant #2)

En informant fördjupade resonemanget kring barn som utsatts för övergrepp och tilliten till vuxna. Hon menade att utsättas för sexuella övergrepp av sin mamma kan vara ett av de största tillitsbrotten som finns. Även mammor som inte tror på sina barn som berättar om övergrepp eller som inte ser till att övergrepp upphör beskriver barn som allvarliga tillitsbrott mot dem och det påverkar barnens relationer även som vuxna menar informanten.

Små barn som utsätts av kvinnor i sin närhet. Jag tror kanske det är ett ännu större tillitsbrott än om det är en man? Svårt att säga men jag har upplevt det så ibland. (Informant #2)

Annorlunda

Flera informanter beskrev att barnen som utsatts kände sig annorlunda, att de inte var som andra barn. En informant drog sig till minnes en flicka som gått i gruppbehandling.

Hon berättade om övergreppen i gruppen och de andra flickorna tyckte att hon var konstig och annorlunda. Detta tystade ner henne och hon blev en avvikare även i gruppen av andra offer. (Informant #5)

Likaså beskrev informanter hur barnen som utsatts upplevde sig som mer sexuella, att övergreppen ”kickat igång” deras sexualitet och gjorde att de blev mer sexuellt intresserade än sina jämnåriga vänner. En del barn hade sex med såväl barn som vuxna i deras närhet. De blev sexuellt gränslösa och utsatte sig för faror.

Blir jag en förövare?

Flera informanter beskrev barnens rädsla kring att bli förövare själva. En flicka som utsatts som liten var rädd för att träffa barn och särskilt bebisar. Vid ett tillfälle hade hennes kompis fått ett syskon och när hennes föräldrar kom in med bebisen till henne blev hon förtvivlad och ville inte hålla den. Hon berättade för sin terapeut att hon inte kunde hålla i bebisen för hon var rädd för vad hon skulle göra med den.

Hon kände sig som en potentiell förövare. Det satt så djupt. (Informant #5)

Tystnad

En av informanterna menade att det kan vara extra svårt för barnet när en mamma begår sexuella övergrepp på sitt eget barn. Först kanske barnet inte förstår att det är sexuellt övergrepp men sedan när hen inser det blir det en stor ilska, ledsenhet och sorg. Det gör att risken är större för att de sexuella övergreppen aldrig avslöjas än om det vore en man som utfört dem.

Jag tror att det är svårare att berätta om övergreppen om det är en kvinnlig förövare. För pojkar som utsatts känner de inte sig som offer. De förstår att de utsatts för övergrepp men omdefinierar det till något annat och det är oerhört skamfullt att bli utsatt. Det strider mot bilden av att vara en pojke eller ung man. (Informant #4)

Skulden och skammen kan vara ännu värre eftersom det kan vara obegripligt för barnet vad hen är med om. Det kan också vara svårt att känna igen sig i andra, då det sällan beskrivs i media eller ingår i vår samhälleliga bild att barn kan utsättas för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare.

En av informanterna beskriver samtalen med en pojke som främst handlade om hur han hade det hemma. Men det var som om han dröjde sig kvar och ville säga något.

Han var en otroligt allvarligt sinnad pojke, en ovanlig pojke. Han fångade in mig och sa att han ville ses och träffa bara mig. När vi pratat några gånger så säger han - Min mamma har tvingat mig.. Han testade om jag kunde de där koderna så han kunde berätta. Och så småningom kom berättelsen. (Informant #5)

4.2.3. PROFESSIONELLAS RESPONSER

Ovanligt

Alla informanter menade att det var relativt ovanligt som professionell att komma i kontakt med barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare. En informant nämnde att ungefär 10 % av de patienter de träffar varit utsatta av en kvinnlig förövare och en terapeut beskrev att hon träffat mellan 30–40 barn som varit med om detta. Bilden som målas upp är att barnen finns bland oss. De är inte de mest vanliga att möta, men de är inte heller helt ovanligt förekommande inom socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri.

Jag har ju jobbat på specialenheter och där fanns det ju då och då sådana här ärenden så det var inget okänt. Men den absoluta majoriteten handlade ju om manliga förövare. (Informant #3)

En informant menade att det är viktigt att vi professionella vidgar bilden av förövaren på olika sätt, och inte då enbart efter kön utan också vad de gör, vem de är, social status, vad de har för jobb, ålder och liknande. En förövare kan vara vem som helst och övergreppen kan gå till hursomhelst.

Jag tänker på... en flicka som var utsatt för övergrepp och vi trodde att hon var utsatt för sexuella övergrepp. Hela personalgruppen frågade vem som utsatt henne. Och de hade frågat henne om det var pappan, farfadern etcetera. Sedan hade de någon kandidat från socionomprogrammet som sa - är

det inte en kvinna som gjort det? Och på frågan så säger flickan - Ja, det är min mamma. Och då har ju mamman varit med i behandlingsupplägget... och då säger den här praktikanten - Varför har du inte berättat, och flickan säger att ingen frågat henne om det var en kvinna så hon trodde ingen ville höra det. Vi professionella tänker - vilken han är det? - man förutsätter att det är en man. (Informant #5)

Allvarligt

Precis som beskrivits ovan i litteraturoversikten så är de sexuella övergrepp som begås av kvinnliga förövare lika allvarliga som övergrepp som begås av män. Därför måste barnen som utsatts erbjudas hjälp och stöd precis som andra barn, eventuellt med särskilt behandlingsfokus utifrån förövarens kön.

Det finns vissa delar som kan behöva särskilt fokus som till exempel identiteten kring ens könstillhörighet, skuld och skam samt det faktum att de utsatts av en kvinna. (Informant #4)

Exemplet ovan med en flicka som blev avvikande även i gruppbehandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp illustrerar den stigmatisering som kan finnas kring att vara ett offer för en kvinnlig förövare. Därför menade flera informanter att man ska vara försiktig med att blanda barn som utsatts av manliga och kvinnliga förövare i samma gruppbehandling.

Men i stort sett behöver barnen samma stöd och behandlingsupplägg som de barn som utsatts av en manlig förövare. Det är bara att kavla upp ärmarna och börja jobba, som informant #3 uttryckte det.

En informant menar att det är viktigt att se barnets hela livssituation och inte bara de sexuella övergreppen. Många gånger kanske barnen lever i en sådan utsatt miljö att de vill prata om annat.

Vad barnen vill prata om... ja, men de kanske vill prata om att pappan hade ihjäl katten eller att de fått för lite veckopeng. Så är ju barn och så är samtalet. Risker är att vi vuxna ser på situationen på ett annat sätt [...]. Du tänker kanske att nu berättar han om ett gränsöverskridande beteende i en maktposition medan barnet kanske tänker att det här är min hemlighet, och jag är speciell. Här ska man mötas i samtalet. Barnen till de psykiskt sjuka mammorna kunde må väldigt dåligt. De kunde beskriva hur de inte fick mat... ruten... eller

gröt i tre dagar. Barnen levde i misär. De skämdes och kunde inte ta hem kompisar...soppåsar i hela lägenheten och sådär, men att hon pillade på snoppen var mindre allvarligt just då för barnet. (Informant #1)

Berör

Informanterna berättar att fall där barn utsatts för sexuella övergrepp av kvinnliga förövare berör på många sätt. I vissa fall beskrevs personalen bli extra upptagna av ärendet och känna starkt aggre mot förövaren. Därför är det viktigt med tryggt ledarskap på arbetsplatsen som kan lugna ner alla känslor som kommer med dessa ärenden. Det är också viktigt att personalen får utbildning och kunskap om barn som utsatts av kvinnliga förövare, så att de känner sig mer trygga att arbeta med dessa ärenden.

Personalen kan bli upptagna av att förövaren är en kvinna och i det så måste man som ledare sätta fokus på rätt sak - barnet, men också stötta sin personal såklart. (Informant #3)

Okunskap och vad vi ska göra åt den

Informanterna menar att även bland de som arbetar med barn som utsatts för sexuella övergrepp så är det många som har stor okunskap och litteraturen är knapphändig med vad man ska tänka på i stöd och behandlingskontakten. Två informanter lyfter vikten av att närma sig samtalet om sexuella övergrepp på olika sätt; genom att till exempel börja fråga om all dagliga saker, bakgrundsinformation och sedan fortsätta att prata om kroppen.

Träffar man barn i en klinisk kontakt så frågar man ju allt möjligt, hur det är med kompisar, om de gillar att cykla, om någon är dum mot dem etcetera. Sådant där är ju självklart och där ingår även frågor om kroppen. (Informant #1)

En informant menar att man kan rita en gubbe på ett papper och be barnet rita in var på kroppen de tycker om när någon tar och var de inte tycker om att någon tar. Fråga om någon tagit på någon del som de inte gillat och så vidare. Fokus ska inte vara på övergreppet utan på att prata om kroppen, vad som är okej och inte, och berätta för barnen att de bestämmer över hela sin kropp. Viktigt är också att barnet ska ha enskilda samtal och inte alltid träffas tillsammans med sina föräldrar.

Samtalen behöver inte vara så svåra och allvarliga. Vi måste träna på det under grundutbildningen och ett bra sätt att börja är att prata om kroppen. (Informant #2)

Professionella behöver få utbildning om det här – utbildning som är konkret och praktiskt hjälpsam. Det behöver också in i läroplanen för alla utbildningar - hur man pratar med människor och då särskilt barn. Särskilt ska ju de som utbildar sig för att arbeta med barn få specialutbildning, inte minst förskolelärare, socialsekreterare, barnläkare och psykologer. (Informant #4)

Där det finns barn, som i förskolor, ska det finnas färdig info. till föräldrar om till exempel sexualbrott händer. Personalen ska vara tränad både på att upptäcka och att hantera situationen om det händer. (Informant #4)

Flera informanter menade att attityder och kunskap kring sexualbrott kommer att förändras. I framtiden kommer inte kön, sexuell läggning eller liknande vara i lika stort fokus. Vi kommer bli bättre på att samtala med barn på ett könsneutralt sätt vilket kommer gynna berättandet när det gäller sexuella övergrepp och annat våld, menade informant #4.

4.2.4. SAMMANFATTANDE KOMMENTARER

Intervjuerna med fem professionella som alla träffat flertalet barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare visade på en imponerande erfarenhet och kunskap i ämnet. Den samlade bilden var att sexuella övergrepp som begås av kvinnor är lika allvarliga som de som begås av män och ska hanteras på samma sätt av professionella som möter de drabbade barnen. Dock kan det behövas särskilt fokus på frågor som rör sexualitet, sexuell identitet, skam och skuld. För socialtjänsten bör särskilt också en skyddsbedömning göras för att bedöma barnens hemsituation. För alla professionella måste det generella kunskapsläget bli bättre för att möjliggöra för drabbade barn att kunna berätta sin historia genom att det blir en bra respons från professionella och att de barn som behöver kan erbjudas skydd, stöd och behandling.

5. Diskussion

Sexuella övergrepp mot barn är de mest integritetskränkande förtroendebrott som finns (se till exempel Finkelhor & Hashima, 2001). De kan orsaka stor skada, främst psykologiskt, för drabbade barn på kort och lång sikt. Detta är bevisat i en uppsjö av forskning och praktisk kunskap genom åren (se till exempel Haileset al., 2019). I WHO:s Inspire - Seven Strategies for Ending Violence Against Children (World Health Organisation, 2016) finns sju strategier som tillsammans bildar ett ramverk för att uppnå målsättningen att stoppa allt våld mot barn, även sexuellt våld, senast år 2030. Genom att sätta fokus på det gör vi det möjligt skydda och stötta barn i risk och förhindra att barn blir utsatta överhuvudtaget.

Den aktuella studien fokuserar på barn som utsätts för sexuella övergrepp av en kvinnlig förövare. Vi fann ett fåtal studier där barn under 18 år fått svara på frågor om sexuella övergrepp de blivit utsatta för av en kvinnlig förövare, eller om sina upplevelser av att kunna berätta om det för någon. De flesta av dessa var befolkningsstudier (Edgardh & Ormstad, 2000; Hamby, Finkelhor & Turner, 2013; Newcomb, Munzo & Carmina, 2009). Det fanns något fler studier med vuxna offer som beskriver sina upplevelser och hur övergreppen påverkat dem. Utöver det fanns ett antal studier som undersökte kvinnliga förövares bakgrund, mående och strategier. Vi fann en tydlig lucka gällande forskning med barn och från ett barns perspektiv, särskilt från de nordiska länderna. Barns röst och erfarenheter av att utsättas för sexuella övergrepp av kvinnor är med andra ord i stort sett helt frånvarande i det nordiska forskningsfältet.

De funna internationella studierna visade att prevalenser kan variera mellan olika studier och generellt så är de lägre i officiella data, såsom registerstudier, än i studier med självrapporterade data (Denov, 2003a). Resultaten visade att förekomsten i befolkningen kring att ha varit utsatt för en kvinnlig förövare varierar mellan undersökningar och mellan länder men vanligen är mellan 1,5 % till 4,0 % (Denov 2003a). Andelen barn som varit utsatta av en kvinnlig förövare varierar beroende på ålder och kön (Cortini, Hanson & Coache, 2009; Hamby, Finkelhor & Turner, 2013; Peter, 2009). I den svenska studien från Edgarh & Ormstad (2000) hade 44 % av pojkarna som utsatts för sexuella övergrepp utsatts av en kvinnlig

förövare. Motsvarande siffra bland flickorna var 1 %. Förutom studien av Edgarh och Ormstad (2000) hittade vi inte några prevalensstudier i de nordiska länderna.

Kvinnliga förövare av sexuella övergrepp på barn har i många fall lång egen erfarenhet av utsatthet vad gäller alla former av våld. Detta gäller även manliga förövare, men de kvinnliga har dessa erfarenheter i ännu högre utsträckning. Tidigare trauma kan vara en förklaringsmodell till förövarbeteendet, men alla förövare har inte sådana erfarenheter. Litteraturstudien visar att kvinnliga förövare - precis som manliga förövare - kan ha olika motiv och anledningar till att de förgriper sig på barn. I det ingår att en del kvinnor har ett sexuellt intresse av barn. Vi kan med säkerhet säga att kvinnor som begår sexuella övergrepp på barn inte alltid har en manlig medförövare utan kvinnor agerar också på egen hand.

Fokus i denna studie skulle vara på barn upplevelser och berättelser men som beskrivits fann vi väldigt få forskningsstudier om detta. Ett tydligt resultat av de studier som ändå finns, är att de sexuella övergreppen kan vara lika allvarliga - till och med allvarligare i vissa fall - än när förövaren är en man. Särskilt tycks det som om sexuella övergrepp begångna av kvinnliga förövare kan orsaka allvarlig psykisk ohälsa, både på kort och lång sikt (Budd & Briere, 2017; Deering & Mellor, 2011; Denov, 2004; Steine et al., 2016). Då befintliga studier ofta utgår från små material och inte alltid är representativa ska svaren tolkas med försiktighet och behovet av framtida forskning om konsekvenser av övergreppen är stort. Både publicerad forskning och de intervjuer med professionella som vi genomförde vittnar om att barnen kan få svårt med relationer (särskilt till kvinnor), och med sitt sexualliv. De kan också bli upptagna av känslan att de kanske själva kommer att bli förövare och begå sexuella övergrepp på barn (till exempel Deering & Mellor, 2001). Övergreppen tycks även riskera att leda till stigmatisering och utanförskap (Denov, 2004). En informant i intervjustudien beskrev hur en flicka som utsatts av en kvinnlig förövare blev annorlunda även i en behandlingsgrupp för barn som utsatts för sexuella övergrepp.

Litteraturstudien visade att det inte är integrerat i den samhälleliga bilden att tänka sig att en kvinna

kan begå sexuella övergrepp på barn och den bilden finns hos såväl barn och föräldrar som hos professionella och allmänheten (Denov, 2001). Exemplet ovan vittnar om att professionella måste kunna anpassa stöd och behandling så att alla barn får det individuella stöd de har rätt till. Det kan finnas teman och moment i behandlingen som måste få ta plats och blir speciella i den professionella kontakten utifrån att barnet har utsatts för övergrepp av en kvinnlig förövare. Men det viktigaste tycks vara att komma bort från föreställningarna om att en förövare alltid är en man, och att aldrig förminska allvaret i övergreppen.

Bilden av professionellas responser bygger på väldigt få studier (Bunting, 2005; Denov, 2004; Hartley, Mullings & Marquart, 2013; Kite & Tyson, 2004). Utifrån de studier som har gjorts tycks professionella känna till att kvinnliga förövare finns, men få har haft kontakt med barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinna. Därmed är det svårt att beskriva hur det är att arbeta med de drabbade barnen. Studier från rättsväsendet (Hassett- Walker & Lateano, 2014) vittnar om hur kvinnliga förövare döms till lindrigare straff, inte alltid vad gäller straffets längd men då det kommer till sådant som möjligheter till villkorlig frigivning och liknande. De sexuella övergreppen ses inte som lika allvarliga om det är en kvinna som begått dem. Såväl rättsväsendet som andra yrkeskårer tycks lätt förminska de sexuella övergreppens betydelse, eller förminska kvinnans ansvar för det som hänt, genom att framhäva att hon varit tvingad eller psykisk sjuk. Detta förhållningssätt kan förklara en kvinnlig förövaras agerande men det får inte på något sätt rättfärdiga beteendet och ta bort fokus från barnets perspektiv om att ha blivit utsatt för en skadlig brottslig handling.

Vuxna som varit utsatta för sexuella övergrepp av mammor beskrev sin uppväxtmiljö som onormal och präglad av galenskap, försummelse och gränslöshet i studien av Peter (2008). De intervjuade personerna beskrev att de kunde överleva sin uppväxt tack vare att de förstod att det var fel men att de inte hade några val, de var tvungna att vara kvar i hemmet. Mammorna beskrevs å ena sidan som kraftfulla förövare och å andra sidan som kraftlösa offer och att de växlade mellan de rollerna. Eftersom barnen var så beroende av sin mamma och då det inte fanns plats någonstans i samhället

att prata om sin mamma och det hon utsatte dem för, blev de ännu mer bundna till sin mamma genom det våld de levde i.

I vårt samhälle idag är bilden av förövare och offer stereotyp och behöver breddas. Detta är viktigt för att möjliggöra för barn att berätta om sexuella övergrepp av en kvinna. Barnen måste veta att en förövare kan se ut hur som helst och även kan vara din mamma, moster, kompis till familjen eller en lärare i skolan. Vidare måste barn, redan i förskoleåldern, få kunskap om kroppsregler, kroppslig integritet och senare även få undervisning om såväl sex som sexuella övergrepp. De intervjuade i denna studie vittnade om att barn inte alltid upplever ett övergrepp som obehagligt och otäckt, åtminstone inte till en början. Därför måste barnen ges möjlighet att få prata om vad de varit med om och historien få utmanas och reflekteras kring. Det är viktigt att de barn som behöver får stöd och behandling för att minska risken för långvariga konsekvenser av övergreppen, då även de sexuella övergrepp som har upplevts positiva till en början kan medföra skada på sikt.

Litteraturstudien visade också att sexuella övergrepp utförda av en kvinna kan vara ännu svårare för barn att berätta om än om det hade varit en manlig förövare (Denov, 2004; Hislop, 2001; Oliver, 2007). Barn tycks oftast berätta om övergreppen för en kompis (även om vi inte fann studier som just gällde sexuella övergrepp av en kvinna) (se Landberg et al., 2015). Därför är det viktigt att vi satsar på kompisstöd i skolor och att barn får träna sig på hur de ska göra när en kompis har berättat något i förtroende. Att kunna skilja på en bra hemlighet och en dålig hemlighet och att veta vem man kan prata med är bra kompisträning. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har gett ut kompismaterialet, *Lyssna, Stötta och Slå larm* (2017) som kan användas. Dock är det viktigt att påpeka att det inte är barn som ska ta ansvar för andra barns erfarenhet av sexuella övergrepp. Vuxna måste utmana sina egna och andras fördomar för att kunna ta emot barnens berättelser.

En av informanterna i intervjustudien berättade om hur personalen förstod att en flicka varit utsatt för sexuella övergrepp men inte ”vem han var som var förövaren”. Först när personalen utmanats i att tänka ett steg längre frågade de flickan om förövaren könsneutralt och svaret kom - ja

förövaren var en kvinna. Presumtionen om att en man alltid är förövaren är starkt inpräntad i vårt tankesätt. Det fann vi också i litteraturstudien där flera studier inte ens angav förövarnas kön, vilket ledde till att dessa studier här sällades bort.

Män står för en klar majoritet av allt interpersonellt våld. Detta faktum får aldrig förminskas men det får inte heller göra att offer för övergrepp av kvinnliga förövare inte har möjlighet att få berätta, få upprättelse, stöd och behandling. Ökad kunskap innebär också att vi har möjlighet att förhindra sexuella övergrepp. En förändring måste ske och det måste göras med bland annat kunskapsöverföring som har bas i evidensbaserad forskning med utgångspunkten från barns berättelser. Samhällets viktigaste uppgift för framtiden är att ge våra barn en starkare röst som gör kommande generationer mer öppna, medvetna och modiga nog att ifrågasätta normer och fördomar.

6. Referenslista

- *Ajducović, M., Sušac, N., & Rajter, M. (2013). Gender and age differences in prevalence and incidence of child sexual abuse in Croatia. *Croatian Medical Journal*, 54(5), 469-479. Doi: 10.3325/cmj.2013.54.469.
- Alaggia, R., & Millington, G. (2008). Male child sexual abuse: A phenomenology of betrayal. *Clinical Social Work Journal*, 36, 265-275.
- Allen, C. (1990). Women as perpetrators of child sexual abuse: Recognition barriers. In A.L. Horton, B.L. Johnson, L.M. Roundy, & D. Williams (Eds.). *The incest perpetrator. A family member no one wants to treat* (sid. 108-125). Newsbury Park, CA: Sage.
- *Almond, L., McManus, M.A. Giles, S., & Houston, E. (2017). Female Sex Offenders: An Analysis of Crime Scene Behaviors. *Journal of Interpersonal Violence* 32(24): 3839-3860. DOI: 10.1177/0886260515603976.
- *Andersen, T. H. (2011). "Against the wind: Male victimization and the ideal of manliness." *Journal of Social Work* 13(3): 231-247. DOI: 10.1177/1468017311410002.
- *Babchishin, K.M., Nunes, K.L., & Kessous, N. (2014). A Multimodal Examination of Sexual Interest in Children: A Comparison of Sex Offenders and Nonsex Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 26(4), 343-374.
- *Bader, S.M., Scalora, M.J., Casady, T.K., & Black, S. (2008). Female sexual abuse and criminal justice intervention: A comparison of child protective service and criminal justice samples. *Child Abuse & Neglect*, 32, 111-119. Doi: 10.1016/j.chiabu.2007.04.014.
- *Bader, S.M., Welsh, R., & Scalora, M.J. (2010). Recidivism Among Female Child Molesters. *Violence and Victims*, 25(3), 349-362.
- *Baker, A.J.L., Curtis, P.A., & Papa-Lentini, C. (2006). Sexual Abuse Histories of Youth in Child Welfare Residential Treatment Centers: Analysis of the Odyssey Project Population. *Journal of Child Sexual Abuse*, 15(1), 29-49. Doi: 10.1300/J070v15n01-02.
- *Balogh, R., Bretherton, K., Whibley, S., Berney, T., Graham, S., Richold, P., Worsley, C., & Firth, H. (2001). Sexual abuse in children and adolescents with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, 45(3). Doi: org/10.1046/j.1365-2788.2001.00293.x.
- Bang, B., Baker, P.L., Carpinteri, A., & Van Hasselt, V.B. (2014). *Commercial sexual exploitation of children*. Springer International Publishing AG, New York.
- Beckett, R.C. (2007). Female sexual abusers. Paper presented at the third International Congress of Law and Psychology, Aseleide, Australia.
- *Beech, A. R., Paret, N., Ward, T., & Fisher, D. (2009). Assessing female sexual offenders' motivations and cognitions: An exploratory study. *Psychology, Crime and Law* 15(2-3), 201-216. DOI: 10.1080/10683160802190921.
- *Bickart, W., McLearn, A.L., Grady, M.D., & Stoler, K. (2019). A Descriptive Study of Psychosocial Characteristics and Offense Patterns in Females with Online Child Pornography Offenses. *Psychiatry, Psychology and Law*, 26(2), 295-311. DOI: 10.1080/13218719.2018.1506714.
- Blundell, B., Sherry, M., Burke, A., & Sowerbutts, S. (2002). Child pornography and the internet: accessibility and policing. *Aust Police J*, 56, 59-65.
- *Bourke, A., Doherty, S., McBride, O., Morgan, K., & McGee, H. (2014). Female perpetrators of child sexual abuse: characteristics of offender and victim. *Psychology, Crime & Law*, 20(8), 769-780.
- *Boroughs, D. S. (2004). Female sexual abusers of children. *Children and Youth Services Review* 26(5): 481-487. DOI: 10.1016/j.childyouth.2004.02.007.
- *Briere, J., & Elliot, D.M. (2003). Prevalence and psychological sequelae of self-reported childhood physical and sexual abuse in a general population sample of men and women. *Child Abuse & Neglect*, 27, 1205-1222.
- Broussard, S., Wagner, W.G., & Kazelskis, R. (1991). Undergraduate students' perceptions of child sexual abuse: The impact of victim sex, perpetrator sex,

- respondent sex, and victims response. *Journal of Family Violence*, 6(3), 267-78. DOI: 10.1007/BF00980533.
- *Budd, K. M. & Bierie, D.M. (2017). Injury Matters: On Female-Perpetrated Sex Crimes. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-32. DOI: 10.1177/0886260517711178.
- *Budd, K. M., Bierie, D.M., & Williams, K. (2017). Deconstructing incidents of female perpetrated sex crimes: Comparing female sexual offender groupings. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment* 29(3), 267-290. DOI: 10.1177/1079063215594376.
- *Burgess-Proctor, A., Comartin, E.B., & Kubiak, S.P. (2017). Comparing Female- and Male-Perpetrated child Sexual Abuse: A Mixed-Methods Analysis. *Journal of Child Sexual Abuse*, 26(6), 657-676. DOI: 10.1080/10538712.2017.1336504.
- Burke, A., Sowerbutts, S., Blundell, B., & Sherry, M. (2001). Child pornography and the internet: policing and treatment issues. *Psych Psychol Law*, 9, 79-84.
- Bunting, L. (2005). *Females Who Sexually Offend against Children. Responses of the Child Protection and Criminal Justice Systems*. London: NSPCC, 2005.
- *Bunting, L. (2007). Dealing with a problem that doesn't exist? Professional responses to female perpetrated child sexual abuse. *Child Abuse Review* 16(4): 252-267. DOI: 10.1002/car.982.
- *Burkey, C.H. & ten Bensele, T. (2015). An Examination and Comparison of Rationalizations Employed by Solo and Co-Offending Female Sex Offenders. *Violence and Gender* 2 (3), 168-178. Doi:10.1089/vio.2015.0018.
- Campbell, K. (2001). The incidence of wife assault: An analysis of survey data. *Crime Prevention and Community Safety: An International Journal*, 3, 19-42.
- *Canadian Centre for Child Protection Inc. (2019). The Prevalence of Sexual Abuse by K-12 School Personnel in Canada, 1997-2017. *Journal of Sexual Abuse*, 28 (1), 46-66. Doi.org/10.1080/10538712.2018.1477218.
- *Carpinteri, A., Bang, B., Klimley, K., Black, R.A., & Van Hasselt, V.B. (2018). Commercial Sexual Exploitation of Children: an Assessment of Offender Characteristics. *J Police Crim Psych*, 33, 150-157.
- *Carrington, P. J. (2016). Gender and Age Segregation and Stratification in Criminal Collaborations. *Journal of Quantitative Criminology* 32(4): 613-649. DOI: 10.1007/s10940-05-9269-2.
- Chapleau, K.M., Oswald, D.L., & Russell, B.L. (2008). Male rape myths: The role of gender, violence, and sexism. *Journal of Interpersonal Violence*, 23, 600-615.
- Chesney-Lind, M., & Pasko, L. (2004). *The Female Offender: Girls, Women, and Crime*. Thousand Oaks, Sage Publications Inc.
- *Christensen, L.S. (2018). Professionals' Perceptions of Female Child Sexual Offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-24. DOI: 10.1177/0886260518785377
- *Christopher, K., Lutz-Zois, C., & Reinhardt, A.M. (2007). Female sexual-offenders: Personality pathology as a mediator of the relationship between childhood sexual abuse history and sexual abuse perpetration against others. *Child Abuse & Neglect*, 31, 871-883.
- *Coburn, P. I., Harvey, M.B., Anderson, S.F., Price, H.L., Chong, K., & Conolly, D.A. (2019). Boys Abused in a Community Setting: An Analysis of Gender, Relationship, and Delayed Prosecutions in Cases of Child Sexual Abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 28(5), 586-607. DOI: 10.1080/10538712.2019.1580329.
- Collin-Vezin M., De La Sablonniere- Griffin, M., Palmer, A.M., & Miln, L. (2015). A preliminary mapping of individual, relational, and social factors that impede disclosure of childhood sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 43, 123-124.
- *Comartin, E.B., Burgess-Proctor, A., Kubiak, S., Bender, K.A. & Kernsmith, P. (2018a). Comparing Women's and Men's Sexual Offending Using a Statewide Incarcerated Sample: A Two-Study Design. *Journal of Interpersonal Violence*, 1:886260518772110. doi: 10.1177/0886260518772110.

- *Comartin, E.B., Burgess-Proctor, A., Kubiak, S., Kernsmith, P. (2018b). Factors Related to Co-Offending and Coerced Offending Among Female Sex Offenders: The Role of Childhood and Adult Trauma Histories. *Violence and Victims*, 33(1), 53-74. doi: 10.1891/0886-6708.VV-D-16-00073.
- Connolly, D.A., Chong, K., Coburn, P.I., Lutgens, D. (2015). Factors Associated with Delays of Days to Decades to Criminal Prosecutions of Child Sexual Abuse. *Behaviour Science & the Law*, 33(4), 546-60. Doi.10.1002/bsl.2015.
- Cortoni, F., & Hanson, K.R. (2005). A review of the recidivism rates of adult female offenders. Research Report No. R-169. Ottawa, ON, Canada: Correctional Service of Canada.
- Cortoni, F., Hanson, R. K., & Coache, M. E. (2009). Les délinquantes sexuelles: Prévalence et récurrence [Female sexual offenders: Prevalence and recidivism]. *Revue internationale de criminologie et de police technique et scientifique*, LXII, 319-336.
- *Cromer, L.D., & Goldsmith, R.E. (2010). Child Sexual Abuse Myths: Attitudes, Beliefs, and Individual Differences. *Journal of Child Sexual Abuse*, 19(6), 618-647. Doi: 10.1080/10538712.2010.522493.
- *Curry, T. J., & Utley, E.A. (2018). She Touched Me: Five Snapshots of Adult Sexual Violations of Black Boys. *Kennedy Institute of Ethics journal* 28(2): 205-241. DOI: 10.1353/ken.2018.0014.
- *Deering, R., & Mellor, D. (2007). Female-perpetrated child sex abuse: Definitional and categorisation analysis. *Psychiatry, Psychology and Law* 14(2): 218-226. DOI. 10.1375/pplt.14.2.218
- *Deering, R., & Mellor, D. (2009). Sentencing of Male and Female Child Sex Offenders: Australian Study. *Psychiatry, Psychology and Law*, 16(3), 394-412. DOI: 10.1080/13218710902930291.
- *Deering, R., & Mellor, D. (2011). An exploratory qualitative study of the self-reported impact of female-Perpetrated childhood sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse* 20(1), 58-76. DOI: 10.1080/10538712.2011.539964.
- *Denov, M.S. (2001). A culture of denial: Exploring professional perspectives on female sex offending. *Canadian Journal of Criminology*, 43, 303-329.
- *Denov, M.S. (2003a). The Myth of Innocence: Sexual Scripts and the Recognition of Sexual Abuse by Female Perpetrators. *The Journal of Sex Research*, 40(3), 303-314.
- *Denov, M. S. (2003b). To a safer place? Victims of sexual abuse by females and their disclosures to professionals. *Child Abuse and Neglect* 27(1), 47-61.
- *Denov, M. S. (2004). The long-term effects of child sexual abuse by female perpetrators: A qualitative study of male & female victims. *Journal of Interpersonal Violence*, 19, 1137-1156.
- ECPAT Sverige (2018). Sexuell exploatering av barn på internet. En rapport från ECPAT Hotline 2018. Nedladdad 19.10.21 från https://www.ecpat.se/uploads/161-1814_Hotline_Report_2018_06.pdf
- ECPAT Sverige (2019). Vad är sexuell exploatering av barn? Nedladdad 19.10.19 från <https://www.ecpat.se/detta-gor-ecpat/sexuella-overgrepp-mot-barn>.
- *Edgards, K., & Ormstad, K. (2000). Prevalence and characteristics of sexual abuse in a national sample of Swedish seventeen-year-old boys and girls. *Acta Paediatrica*, 88, 310-319.
- Elliott, M. (1993). What survivors tell us – an overview. In M. Elliott (Ed.). *Female sexual abuse of children: The ultimate taboo* (sid 5-14). Harlow, UK: Longman.
- *Enyedy, A., Tsikouras, P., & Csorba, R. (2018). Medical and Legal Aspects of Child Sexual Abuse: A Population-Based Study in a Hungarian County. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(4). Doi: 10.3390/ijerph15040701.
- Finkelhor, D. (1984). *Child sexual Abuse: New theory and research*. New York: The Free Press.
- Finkelhor, D. & Browne, A. (1996). Initial and Long Term Effects: A Conceptual Framework. In D. Finkelhor (Ed.) *a SOURCEBOOK on child sexual abuse*, 180-198. Newbury Park: Sage Publications.
- Finkelhor D., Hashima P.Y. (2001) *The Victimization of Children and Youth*. In: White S.O. (eds) *Handbook of Youth and Justice*. The Plenum Series in Crime and Justice. Springer, Boston, MA.

- Fisher, N. & Pina, A. (2013). An overview of the literature on female- perpetrated adult mate sexual victimization. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1), 54-61.
- *Fontanella, C., Harrington, D., & Zuravin, S.J. (2000). Gender Differences in the Characteristics and Outcomes of Sexually Abused Preschoolers. *Journal of Child Sexual Abuse*, 9(2), 21-40. DOI: 10.1300/J070v09n02_02.
- *Freel, M. (2003). Child Sexual Abuse and Male Monopoly: An Empirical Exploration of Gender and Sexual Interest in Children. *British Journal of Social Work*, 33, 481-498.
- *Freeman, N.J. & Sandler, J.C. (2008). Female and Male Sex Offenders. A Comparison of Recidivism Patterns and Risk Factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(10), 1394-1413. DOI: 10.1177/0886260508314304.
- Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, antagen av generalförsamlingen november 1989.
- Gagnon, J.H., & Simon, W. (1973) *Sexual conduct: The social sources of human sexuality*, Chicago: Aldine.
- *Gannon, T. A., & Rose, M.R. (2008). Female child sexual offenders: Towards integrating theory and practice. *Aggression and Violent Behavior* 13(6): 442-461. DOI: 10.1016/j.avb.2008.07.002
- *Gannon, T. A., & Rose, M.R. (2009). Offense-related interpretative bias in female child molesters: A preliminary study. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment* 21(2), 194-207. DOI:10.1177/1079063209332236.
- *Gannon, T.A., & Alleyne, K.A. (2013). Female Sexual Abusers' Cognition: A Systematic Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 14(1), 67-79. DOI: 10.1177/1524838012462245.
- *Gannon, T.A., Rose, M.R., & Ward, T. (2008). A Descriptive Model of the Offense Process for Female Sexual Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 20(3), 352-374.
- *Gannon, T., Rose, M.R., & Ward, T. (2010). Pathways to female sexual offending: Approach or avoidance? *Psychology, Crime & Law* 16(5), 359-380. DOI: 10.1080/10683160902754956.
- *Gannon, T. A., Hoare, J.A., Rose, M.R., & Parrett, N. (2012). A re-examination of female child molesters' implicit theories: evidence of female specificity? *Psychology Crime & Law* 18(2): 209-224. DOI: 10.1080/10683161003752303.
- *Gillespie, S.M., Williams, R., Elliott, I.A., Eldridge, H.I., Ashfield, S., & Beech, A.R. (2015). Characteristics of Females Who Sexually Offend: A Comparison of Solo and Co-Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(3), 284-301. DOI: 10.1177/1079063214556358.
- *Grattagliano, I., Owens, J.N., Morton, R.J., Campobasso, C.P., Carabellese, F., & Catanesi, R. (2012). Female sexual offenders: Five Italian case studies. *Aggression and Violent Behavior*, 17, 180-187. DOI: 10.1016/j.avb.2012.01.001.
- Grayston, A.L., & De Luca, R.V. (1999). Female perpetrators of child sexual abuse: A review of clinical and empirical literature. *Aggression and Violent Behavior*, 4(1), 93-106.
- Hailes, H.P., Yu, R., Danese, A., & Fazel, S. (2019). Long-term outcomes of childhood sexual abuse: an umbrella review. *Lancet Psychiatry*, 6(10), 830-839. Doi: 10.1016/S2215-0366(19)30286-X.
- *Haliburn, J. (2017). Mother-child incest, psychosis, and the dynamics of relatedness. *Journal of Trauma and Dissociation* 18(3), 409-426. DOI: 10.1080/15299732.2017.1295424.
- *Hamby, S., Finkelhor, D., & Turner, H. (2013). Perpetrator and Victim Gender Pattern for 21 forms of Youth Victimization in the National Survey of Children's Exposure to Violence. *Violence and Victims*, 28 (6), 915-939.
- Hanson, K.R., & Morton-Bourgon, K. (2004). *Predictors of sexual recidivism: An updated meta-analysis*. Ottawa, ON, Canada: Public Safety and Emergency Preparedness Canada.
- *Harrati, S., Coulanges, M., Derivois, D., & Vavassori, D. (2018). Qualitative Study on the Traumatic Experiences of Female Sex Offenders. *Journal of Loss and Trauma* 23(4), 271-286. DOI 10.1080/15325024.2018.1436869.
- *Hartley, D. J., Mullings, J.L., & Marquart, J.W.

- (2013). Factors Impacting Prosecution of Child Sexual Abuse, Physical Abuse, and Neglect Cases Processed Through a Children's Advocacy Center. *Journal of Child and Adolescent Trauma* 6(4): 260-273. DOI: 10.1080/19361521.2013.836586.
- *Hassett-Walker, C., & Lateano, T. (2014). Do female sex offenders receive preferential treatment in criminal charging and sentencing? *Justice System Journal* 35(1): 62-86. DOI: 10.1080/0098261X.2013.8682278.
- *Haugland, G. N., Nygaard, I.E., Solberg Vik, J., & Lidström, T.C. (2011). Ingen penis - ingen skade? När kvinnor begår sexuella övergrep = Sexual abuse committed by women: No penis - no harm? *Tidsskrift for Norsk Psykologforening* 48(6): 523-528.
- Hislop, J. (2001). *Female sex offenders: What therapists, law enforcement and child protective services need to know*. Ravensdale, WA: Issues Press/Idyll Arbor.
- Jespersen, A.F., Lalumiere, M.L., & Seto, M.C. (2009). Sexual abuse history among adult sex offenders and non-sex offenders: a meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 33(3), 179-192. doi: 10.1016/j.chiabu.2008.07.004.
- *Johnson, R.J., Ross, M.W., Taylor, W.C., Williams, M.L., Carvajal, R.I., & Peters, R.J. (2006). Prevalence of childhood sexual abuse among incarcerated males in county jail. *Child Abuse & Neglect*, 30, 73-86.
- Jonsson, L., & Svedin, C.G. (2017). Barn utsatta för sexuella övergrep på nätet. Fördjupningsrapport. Stiftelsen Allmänna Barnhuset/Barnafriid, Linköpings Universitet. Stockholm/Linköping.
- Jonsson, L.S., Fredlund, C., Priebe, G., Wadsby, M., Svedin CG. (2019). Online sexual abuse of Swedish adolescents by a perpetrator met online. *Journal of Adolescent Psychiatry and Mental Health*. 13:32. doi.org/10.1186/s13034-019-0292-1.
- *Kelly, R. J., Wood, J.J., Gonzalez, L.S., MacDonald, V., & Waterman, J. (2002). Effects of mother-son incest and positive perceptions of sexual abuse experiences on the psychosocial adjustment of clinic-referred men. *Child Abuse and Neglect* 26(4): 425-441.
- *Kite, D., & Tyson, G.A. (2004). The impact of perpetrator gender on male and female police officers' perception of child sexual abuse. *Psychiatry, Psychology and Law*, 11(2), 308-318.
- *Kloppen K, Haugland S, Svedin CG, Mæhle M, & Breivik K. Prevalence of Child Sexual Abuse in the Nordic Countries: A Literature Review, *J Child Sex Abus*. 2016 Jan;25(1):37-55. doi: 10.1080/10538712.2015.1108944.
- *Knoll, J. (2010). Teacher sexual misconduct: Grooming patterns and female offenders. *Journal of Child Sexual Abuse* 19(4): 371-386. DOI: 10-1080/10538712.2010.495047.
- *Lambert, S. & O'Halloran, E. (2008). Deductive thematic analysis of a female paedophilia website. *Psychiatry, Psychology and Law* 15(2): 284-300. DOI: 10.1080/13218710802014469.
- Landberg, Å., Svedin, C.G., Priebe, G., Wadsby, M., Jonsson, L., & Fredlund, C. (2015). Det gäller en av fem - fakta om barn, sexuella övergrep och sexuell exploatering i Sverige 2014. Stockholm: Allmänna Barnhuset.
- *Levenson, J.S., Willis, G.M., & Prescott, D.S. (2015). Adverse Childhood Experiences in the Lives of Female Sex Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(3), 258-283. DOI: 10.1177/1079063214544332.
- *Lewis, C.F., & Stanley, C.R. (2000). Women Accused of Sexual Offences. *Behavioral Sciences and the Law*, 18, 73-81.
- Longdon, C. (1993). Working with female sexual abusers. In M. Elliot (ed.). *Female sexual abuse of children* (pp. 47-56). New York: Guilford Press.
- Mann, R.E., Hanson, R.K., & Thornton, D. (2010). Assessing risk for sexual recidivism: Some proposals on the nature of psychologically meaningful risk factors. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22, 191-217.
- Mariathasan, J. (2009) *Children talking to ChildLine about sexual abuse*. London: NSPCC.
- Mathews, R., Matthews, J.K., & Speltz, K. (1989). *Female sexual offenders: An exploratory study*. Orwell, VT: Safer Society Press.

- Matthews, J.K., Mathews, R., & Speltz, K. (1991). Female sexual offenders: A typology. In M.Q. Patten (Ed.), *Female sexual abuse: Frontline research and evaluation* (sid. 199-219). Newbury Park, CA: Sage.
- *McCloskey, K.A. & Raphael, D.N. (2005). Adult Perpetrator Gender Asymmetries in Child Sexual Assault Victim Selection: Results from the 2000 National Incident-Based Reporting System. *Journal of Child Sexual Abuse*, 14:4, 1-24, DOI: 10.1300/JO70v14n04_01.
- McElvaney (2015). Disclosure of child Sexual abuse: Delays, Non-disclosure and Partial Disclosure. What the research tells us and Implications for practice. *Child Abuse Review*, 24, 159-169.
- *McLeod, D. (2015). Research on perpetrator of child sexual abuse. Female offenders in child sexual abuse cases: A national picture. *Journal of Child Sexual Abuse*, 24(1), 97-114. Doi:10.1080/10538712.2015.978925.
- *McLeod, D.A., & Craft, M.L. (2015). Female Sexual Offenders in Child Sexual Abuse Cases: National Trends Associated with Child Protective Service System Entry, Exit, Utilization, and Socioeconomics. *Journal of Public Child Welfare*, 9, 399-416. DOI: 10.1080/15548732.2015.1064849.
- *Mellor, D., & Deering, R. (2010). Professional response and attitudes toward female perpetrated child sexual abuse. A study of psychologists, psychiatrists, probationary psychologists and child protection workers. *Psychology, Crime and Law*, 16(5), 415-438.
- *Morgan, L. & Long, L. (2018). Female perpetrated sexual offences reported to a London sexual assault referral centre. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 54, 130-135.
- *Moulden, H. M., Firestone, P. & Wexler, A.F. (2007). Child care providers who commit sexual offences: A description of offender, offence, and victim characteristics. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 51(4): 384-406. DOI: 10.1177/0306624X06298465.
- Muskens M. Bogaerts, S., van Casteren, M., & Librijn, S. (2011). Adult female sexual offending: A comparison between co-offenders and solo offenders in a Dutch sample. *Journal of Sexual Aggression*, 17(1), 46-60. DOI: 10.1080/13552600.2010.544414.
- Nathan, P., & Ward, T. (2001). Females who sexually abuse children: Assessment and treatment issues. *Psychiatry, Psychology and Law*, 8(1), 44-56.
- *Nathan, P., & Ward, T. (2002). Female sex offenders: Clinical and demographic features. *The Journal of Sexual Aggression*, 8(1), 5-21.
- *Negriff, S., Schneiderman, J.U., Smith, C., Schreyer, J.K., & Trickett, P.K. (2014). Characterizing the sexual abuse experiences of young adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 38, 261-270.
- *Newcomb, M.D., Munoz, D.T., & Carmona, J.V. (2009). Child sexual abuse consequences in community samples of Latino and European American Adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 33, 533-544.
- Oliver, B. (2007). Preventing female-perpetrated sexual abuse. *Trauma, Violence and Abuse*, 8(19), 19-32.
- *Peter, T. (2006). Mad, Bad, or Victim? Making Sense of Mother-Daughter Sexual Abuse. *Feminist Criminology* 1(4), 283-302. DOI: 10.1177/1557085106292779
- *Peter, T. (2008). Speaking about the unspeakable: Exploring the impact of mother-daughter sexual abuse. *Violence Against Women* 14(9): 1033-1053. DOI: 10.1177/1077801208322057
- *Peter, T. (2009). Exploring Taboos. Comparing Male- and Female- Perpetrated Child Sexual Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(7), 1111-1128.
- *Pflugradt, D.M., & Allen, B.P. (2015). An Exploration of Differences Between Small Samples of Female Sex Offenders With Prepubescent Vers Postpubescent Victims. *Journal of Sexual Abuse*, 24(6), 682-697. Doi: 10.1080/10538712.2015.1058876.
- *Ratliff, L. & Watson, J. (2014). A descriptive analysis of public school educators arrested for sex offenses. *Journal of Child Sexual Abuse* 23(2): 217-228. DOI: 10.1080/10538712.2014.870275.
- Ring, L. (2005). Psychometric profiles of female sexual abusers: A preliminary analysis into different between sexually abusive and non-offending females. Unpublished master's thesis. University of Birmingham, United Kingdom.

- *Salter, D., McMillan, D., Richards, M., Talbot, T., Hodges, J., Bentovim, A., Hastings, R., Stevenson, J., & Skuse, D. (2003). Development of sexually abusive behaviour in sexually victimised males: a longitudinal study. *The Lancet*, 361, 471-476.
- *Sandler, J. C., & Freeman, N.J. (2007). Typology of female sex offenders: A test of Vandiver and Kercher. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment* 19(2), 73-89. DIO: 10.1007/s11194-007-9037-4.
- Sarrica, F. (2009). Trafficking in persons: analysis of Europe. United Nations Office on Drugs and Crime. Available at: <http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Trafficking-in-Persons-in-Europe-09.pdf>.
- *Schulz, A., Bergen, E., Schuhmann, P., Hoyer, J., & Santtila, P. (2016). "Online Sexual Solicitation of Minors: How Often and between Whom Does It Occur?" *Journal of Research in Crime and Delinquency* 53(2): 165-188. DOI: 10.1177/0022427815599426.
- Simon, W., & Gagnon, J.H. (1986). Sexual script: permanence and change. *Archives of sexual behaviour*, 15(2), 97-120.
- *Smith, B. V. (2012). Uncomfortable places, close spaces: Female correctional workers' sexual interactions with men and boys in custody. *UCLA Law Review* 59(6): 1690-1745.
- *Smith, L.H., & Ford, J. (2010). History of Forced Sex and Recent Sexual Risk Indicators Among Young Adult Males. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 42(2), 87-92. Doi: 10.1363/4208710.
- SOU 2001:61, Vanvård i social barnavård. Nedladdad 19.10.21 från: <https://www.regeringen.se/49b6a1/contentassets/e568dc8c155d4a599a4a9177e839b3f5/vanvard-i-social-barnavard---slutrappport-sou-201161>
- Spidel, A., Greaves, C., Cooper, B.S., Herve, H., Hare, R.D., & Yuille, J.C. (2006). The psychopath as pimp. *Canadian J Policy Security Services*, 4, 193-199.
- *Steine, I.M., Winje, D., Nordhus, A.M., Bjorvatn, B., Grønli, J., & Pallesen, S. (2016). Langvarig tauhet om seksuelle overgrep. Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevdeseksuelle overgrep som barn. *Tidskrift for Norsk psykologforening*, 2016.02.11.
- Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2017). Lyssna, stötta och slå larm! <http://www.allmannabarnhuset.se/produkt/lyssna-stotta-och-sla-larm/>.
- *Stoltenburgh, M., van Ijzendoorn, M.H., Euser, E.M., & Bakermans-Kranenburg, M.J. (2011). A Global Perspective on Child Sexual Abuse: Meta-Analysis of Prevalence Around the World. *Child Maltreatment*, 16(2), 79-101.
- *Strickland, S.M. (2008). Female Sex Offenders. Exploring Issues of Personality, Trauma, and Cognitive Distortion. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(4), 474-489.
- *Stroebe, S. S., O'Keefe, S.L., Griffie, K., Hrper-Dorton, K.V., Beard, K.W., Young, D.H., Swindell, S., Stroupe, W.E., Steele, K., Lawhon, M., & Kuo, S. (2018). Effects of the sex of the perpetrator on victims' subsequent sexual behaviors and adulthood sexual orientations. *Cogent Psychology* 5(1). DOI: 10.1080/23311908.2018.1564424.
- Svedin, C.G., Priebe, G., Wadsby, M., Jonsson, L., & Fredlund, C. (2015). Unga sex och Internet – i en föränderlig värld. Rapport. Linköpings: Linköpings Universitet.
- *Tardif, M., Auclair, N., Jacob, M., & Carpentier. (2005). Sexual Abuse perpetrated by adult and juvenile females: an ultimate attempt to resolve a conflict associated with maternity identity. *Child Abuse & Neglect*, 29, 153-167.
- *Tsoelas, C., Spyridoula, T., & Athanasios, D. (2011). Review on female sexual offenders: Findings about profile and personality. *International Journal of Law and Psychiatry* 34(2): 122-126. DOI: 10.1016/j.ijlp.2011.02.006.
- United Nations. (2017). UN Glossary on Sexual Exploitation and Abuse. Nerladdad 19.10.19 från [https://hr.un.org/sites/hr.un.org/files/SEA %20 Glossary %20 %20 %5BSecond %20Edition %20-%202017 %5D %20- %20English_0.pdf](https://hr.un.org/sites/hr.un.org/files/SEA%20Glossary%20%20%5BSecond%20Edition%20-%202017%5D%20-%20English_0.pdf)
- *Vandiver, D. M. (2006). Female sex offenders: A comparison of solo offenders and co-offenders. *Violence and Victims* 21(3): 339-354.
- *Vandiver, D. M., & Kercher, G. (2004). Offender

- and victim characteristics of registered female sexual offenders in Texas: A proposed typology of female sexual offenders. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment* 16(2): 121-137.
- Walker-Rodriguez, A., & Hill, R. (2011). Human sex trafficking. *FBI Law Enforcement Bull*, 80, 1-9.
- Ward, T. (2000). Sexual offenders' cognitive distortions as implicit theories. *Aggression and Violent Behaviour*, 5, 491-507.
- Ward, T., & Keenan, T. (1999). Child molesters' implicit theories. *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 821-83.
- Webb, L., Crassati, J., & Keen, S. (2007). Characteristics of internet pornography offenders: a comparison with child molesters. *Sex Abuse J Res Treat*, 19, 449-465.
- *Weinsheimer, C.C., Woiwod, D.M., Coburn, P.I., Chong, K., & Connolly, D.A. (2017). The unusual suspects: Female versus male accused in child sexual abuse cases. *Child Abuse & Neglect*, 72, 446-455. doi:10.1016/j.chiabu.2017.09.003.
- *West, S.G., Friedman, S.H., & Kim, K.D. (2011). Women Accused of Sex Offenses: A Gender-Based Comparison. *Behavioral Sciences and the Law*, 29, 728-740. DOI: 10.1002/bsl.1007.
- *Wijkman, M., Bijleved, C., & Hendriks, J. (2010). Women don't do such things! characteristics of female sex offenders and offender types. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment* 22(2), 135-156. DOI: 10.1177/1079063210363826.
- Wijkman, M., Bijleved, C., & Hendriks, J. (2011). Female sex offenders: Specialists, generalists and once-only offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 17(1), 34-45. DOI: 10.1080/13552600.2011.540679.
- *Williams, K.S., & Bieri, D.M. (2015). An Incident-Based Comparison of Female and Male Sexual Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(3), 235-257. DOI: 10.1177/1079063214544333.
- *Williams, R., Gillespie, S.M., Elliot, I.A., & Eldridge, H.J. (2019). Characteristics of Female Solo and Female Co-offenders and Male Solo Sexual Offenders Against Children. *Sexual Abuse*, 31(2), 151-172. Doi: 10.1177/1079063217724767.
- Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. (2011). Child pornography possessors: trends in offender and case characteristics. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23, 22-42.
- World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence. Geneva: WHO. Nerladdad 19.10.19 från www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/child_maltreatment/en/
- World Health Organisation (2016). INSPIRE: Seven strategies for Ending Violence Against Children. Nerladdad 19.10.19 från https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/inspire/en/
- *Wurtele, S.K., Simons, D.A., & Moreno, T. (2014). Sexual Interest in Children Among an Online Sample of Men and Women: Prevalence and Correlates. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 26(6), 546-568.
- Young, V. (1993). Women abusers – a feminist view. In M. Elliott (Ed.). *Female sexual abuse of children: The ultimate taboo* (sid 107-126). Harlow, UK: Longman.

Bilaga 1: Intervjuguide

- Beskriv din professionella bakgrund.
- Hur har du i din profession kommit i kontakt med barn som utsatts för sexuella övergrepp av en kvinna?
- Beskriv hur dessa övergrepp kan gå till.
- Vad är skillnaden mellan kvinnliga och manliga förövare?
- Motiven?
- Särskilda riskgrupper?
- Konsekvenserna för barnen.
- Bemötandet från anhöriga.
- Bemötande från professionen.
- Stöd som barnen kan behöva.
- Stöd som professionella kan behöva.
- Attityder som kan påverka hur vi ser på övergrepp där förövaren är en kvinna.

@ECPATSverige

Sankt Göransgatan 66
SE - 112 33 Stockholm
+46(0) 8 598 920 00
info@ecpat.se

www.ecpat.se
www.ecpathotline.se

